

§ 326

Lausunto tarkastuslautakunnalle vuoden 2023 arviointikertomuksesta

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Päätös

Kaupunginhallitus antoi tarkastuslautakunnalle vuoden 2023 arviointikertomuksen suosituksista seuraavan lausunnon:

Sitovien toiminnan tavoitteiden arviointi

Tarkastuslautakunta on esittänyt oman arvionsa siitä, ovatko talousarviossa asetetut sitovat toiminnan tavoitteet ja niiden toteutumista kuvaavat mittarit toteutuneet. Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteiden toteutumisesta poikkesi tilinpäätöksen arviosta yhden mittarin osalta ja kahden mittarin dokumentointi oli tarkastuslautakunnan arvion mukaan puutteellista.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginkanslian tulee

- varmistaa, että sitovien tavoitteiden dokumentoinnin liitteissä esitetään kaikki sellaiset tiedot, jotka ulkopuolinen arvioija tarvitsee pystyäkseen toteamaan, että mittarien arvot on laskettu oikein.

Kaupunginhallitus totesi, että toimialojen, liikelaitosten sekä kaupunginkanslian tulee noudattaa talousarvioehdotuksia laatiessaan talousarvion valmisteluohjeita sekä kaupunginhallituksen hyväksymiä talousarvion laatimisohejeita. Ohjeissa on esitetty sitovilta toiminnan tavoitteilta sekä niiden toteutumista kuvaavilta mittareilta edellytettävät ominaisuudet.

Kaupunginhallitus totesi, että valtuustokauden strategiatavoitteita määritettäessä tulee kiinnittää huomiota siihen, että niiden dokumentointia voidaan toteuttaa myös vuosittain talousarvion toteutumisen seurannan yhteydessä. Tavoitteiden toteutumisen dokumentoinnin sisältöön ja selkeyteen tulee kiinnittää huomiota.

Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto on aloittanut keväällä 2023 yhteistyössä toimialojen ja liikelaitosten kanssa talousarvion toiminnan tavoitteiden ja mittarien asettamisen sekä seurannan kehittämisprosessin. Tavoitteena on, että talousarviosta 2024 eteenpäin kaikki toiminnan tavoitteet ja mittarit noudattaisivat uusittuja kaupunkiyhteisiä periaatteita, jotka on annettu vuoden 2024 talousarvio- ja taloussuunni-

telmaehdotuksen 2024–2026 teknisissä valmisteluohjeissa. Näin parannetaan toiminnan vaikuttavuutta ja kaupunkistrategian toimeenpanoa.

Toiminnan tavoitteiden kehittämisen tueksi toimialojen ja kanslian talousarviotavoitteiden valmistelijoille on järjestetty vuosien 2023 ja 2024 aikana kaupunkiyhteinen toiminnan tavoitteiden ja mittareiden vaikuttavuuden kehittämisen koulutus (vaikuttavuuskoulutus).

Konsernille asetetut tavoitteet

Tytäryhteisöille omistajastrategioissa asetettu tavoitteiden toteutumisen arviointi on ollut haastavaa, koska tavoitteiden mittarit ovat olleet osin tulkinnanvaraisia.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginkanslian tulee

- varmistaa, että tytäryhteisöjen omistajastrategioissa asetettujen tavoitteiden mittareista jokainen sisältää vain yhden mitattavan asian.
- varmistaa, että tytäryhteisöjen omistajastrategioissa asetettujen tavoitteiden mittareille määritetään tavoitetasot tai kriteerit ja ne kuvataan talousarviossa, jotta tavoitteiden toteutuminen on mahdollista todeta.
- varmistaa, että tavoitteiden toteutumaa dokumentoidaan yhteneväisesti yhteisöraportoinnissa ja tilinpäätöksessä.

Kaupunginhallitus totesi, että tytäryhteisöjen omistajastrategiat laaditaan keskipitkälle aikavälille, jotta ne ohjaavat ja tukevat tytäryhteisöjen toimintaa pitkäjänteisesti. Omistajastrategioiden päivitystarpeita arvioidaan kuitenkin säännöllisesti. Seuraavan omistajastrategioiden kokonaisvaltaisen päivityskierroksen yhteydessä tarkastellaan osana kokonaisuutta tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden avainmittareita ja niiden tarkennustarpeita ottaen huomioon myös arviointikertomuksessa esitetty suositus.

Kaupunginhallitus totesi, että kaupungin omistajapolitiikka ilmenee kaupunginhallituksen hyväksymissä tytäryhteisökohtaisissa omistajastrategioissa määriteltynä tavoitteina ja toimintalinjauksina. Tavoitteiden toteutumista ja yhteisöjen etenemistä tavoitteilla osoitettuun haluttuun kehityssuuntaan seurataan säännöllisesti osana tytäryhteisöjen raportointia ja muuta seurantaa.

Tytäryhteisöjen tavoiteasetantaa on kehitetty vuoden 2023 aikana ja vuoden 2024 talousarviossa vahvistettiin merkittävimmille tytäryhteisöille ja keskeisille Helsingin kaupungin avustusta saaville tytäryhteisöille

niiden omistajastrategioissa määritellyt tavoitteet ja mittarit. Talousarviossa kuvatun mukaisesti tavoitteiden toteumatietoja arvioidaan konsernitilinpäätöksen yhteydessä sen perusteella täyttävätkö ne mittarille omistajastrategiassa asetetun tavoitetason, tai jos tavoitetasoa ei ole erikseen määritetty, ovatko avainmittarien tulokset säilyneet vähintään edellisen vuoden tasolla. Toteutumattomista tavoitteista raportoidaan erikseen kaupunginvaltuustolle.

Kaupunginhallitus totesi, että yhteisöraportoinnin ja kaupungin konsernitilinpäätöksen tavoitteiden toteumatietojen dokumentointia kehitetään jatkossa yhteneväiseen suuntaan.

Vieraskielisten oppilaiden tukeminen peruskouluissa

Neljännes suomenkielisten peruskoulujen oppilaista on vieraskielisiä ja heidän osuutensa kasvaa. Vieraskielisten oppilaiden oppimista on tuettu kaupungin linjausten mukaisesti, mutta osa toimenpiteistä on kesken tai pienimuotoisia ja niiden seurantatiedoissa on puutteita. Kouluissa kielitietoista opetusta toteutetaan vaihtelevasti.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee

- varmistaa, että valmistavalla opetuksella, S2-opetuksella ja monikielisillä ohjaajilla on riittävät resurssit kaikkien koulujen vieraskielisten oppilaiden tukemiseen.
- varmistaa, että koulut saavat riittävät ohjeet ja työkalut vieraskielisten oppilaiden tukemiseen tarkoitettujen resurssien tarkoituksenmukaiseen käyttöön.
- jatkaa kielitietoisien pedagogiikan ja rasminvastaisen työotteen juurruttamiseen kouluissa liittyviä toimenpiteitä.

Kaupunginhallitus totesi, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee osoitettujen määrärahojen puitteissa jatkaa panostusta vieraskielisten oppilaiden tukitoimiin valmistavassa opetuksessa ja S2-opetuksessa sekä jatkaa monikielisten ohjaajien toimintamallin kehittämistä.

Kaupunginhallitus totesi, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee huolehtia siitä, että kaikki opettajat osaavat käyttää tarjolla olevia vieraskielisten oppilaiden tukemiseen tarkoitettuja materiaaleja ja työvälineitä.

Kaupunginhallitus pitää ensiarvoisen tärkeänä jatkaa toimenpiteitä strategian mukaisesti yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edistämiseksi. Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan näke-

mykseen siitä, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee jatkaa rasminvastaisen työotteen kehittämistä kouluissa, säännöllisten koulutusten järjestämistä opetushenkilöstölle sekä koulujen ja opettajien kielitietoisien pedagogiikan menetelmien kehittämistä.

Hiilineutraali Satama -tavoitteen toteutuminen

Hiilineutraali Satama -toimenpideohjelman tavoitteita on pääosin edistetty ja Sataman omien päästöjen hiilineutraalius näyttää toteutuvan jo vuonna 2025. Aluspäästöjä on vähennetty, mutta raskaan liikenteen ja työkonoiden päästöjä koskevat tavoitteet eivät ole edenneet.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

omistajaohjauksesta vastaavana tahona kaupunginkanslian tulee

- ohjata Helsingin Satama Oy:tä muuttamaan Hiilineutraali Satama -toimenpideohjelmaa siten, että siinä huomioidaan metaani ja muut kasvihuonekaasut hiilidioksidin lisäksi.
- tukea Helsingin Satama Oy:tä vahvistamaan taloudellisten ohjauskeinojen avulla alusten vaihtoehtoisien käyttövoimien lisäämistä, jotta suorat aluspäästöt vähenevät vähintäänkin satama-alueella.
- edistää Helsingin Satama Oy:n ja työkonoiden käyttävien yhtiöiden välisiä sopimuksia siten, että ne ohjaavat yhtiöitä päästöttömiin työkoneratkaisuihin.

Kaupunginhallitus toteaa, että Helsingin Satama Oy toteuttaa Hiilineutraali Satama -toimenpideohjelmaa ja yhtiö vaikuttaa osaltaan kansainvälisen meriliikenteen kehittämiseen. CO₂-ekvivalenttitarkastelu on satamayhtiössä työn alla ja tavoitteena on tällä hetkellä, että yhtiö ottaa CO₂-ekvivalentit käyttöön raportoinnissaan vuoden 2025 alusta.

Kaupunginhallitus totesi, että Helsingin Satama Oy on jatkanut jo usean vuoden ajan vähäpäästöisen alusliikenteen kannustamista alusmaksualennusten avulla. Alennuksia voi saada sekä kaluston kehittämistä samaan suuntaan. Helsingin Satama Oy on aktiivisesti tehnyt pitkään työtä uusien käyttövoimien mahdollistamiseksi, ja työtä on tehostettu entisestään mm. H2@BSR-projektin muodossa. H2@BSR-projekti tutkii vetyjohdannaisien mahdollisia käyttökohteita meriliikenteessä Itämeren alueella.

Helsingin Satama Oy:n arvion mukaan todellinen vaihtoehtoisien käyttövoimien lisääminen merenkulussa voi tapahtua ainoastaan varustamoiden uusien laivainvestointien avulla. Sataman mahdollisuudet vaikuttaa taloudellisilla kannustimilla näihin investointipäätöksiin ovat hyvin rajatut.

Kaupunginhallitus totesi, että nykyinen sopimusarkkitehtuuri mahdollistaa satamaoperaatioiden hiili-intensiivisyyden vähentämisen kaupungille. Kaupunki ja Helsingin Satama Oy yhdessä selvittävät mahdollisuuksia kannustaa hiili-intensiivisyyden vähentämistä satamaoperoinnissa osana vuokrasopimusten ehtojen päivittämistä. Sopimusten ehtojen avulla voidaan edistää esimerkiksi aurinkovoimaloiden sijoittamista rakennusten vaippoihin, lämpöpumppuratkaisuja sekä työkoneiden lautasasemien syntymistä. Sopimusehtojen päivittäminen mahdollistaisi myös vähäpäästöisyys kannustinjärjestelmän luomisen, vastaavasti kuin alusliikenteessä on jo käytössä.

Kirjastojen vetovoimaisuus ja lukemisen edistäminen

Kirjastot ovat lisänneet vetovoimaansa ja edistäneet lukemista ja lukutaitoa kaupunkistrategian mukaisesti. Käyntimäärät ovat kasvaneet ja kirjastoissa on toteutettu monimuotoista toimintaa erilaisten kohderyhmien lukutaidon edistämiseksi.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee

- jatkaa kirjastojen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämistä.
- seurata, miten kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden tavoitteena olevien 1., 3. ja 7. luokan koululaisten koko ikäluokan kirjastovierailujen toteutuminen vaihtelee alueittain ja kouluittain.
- tehdä seurannan perusteella toimenpiteitä, joilla kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden välisen sopimuksen mukaiset koululaisten kirjastovierailut saadaan toteutumaan kattavammin.

Kaupunginhallitus pitää kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteistyötä eri oppiasteiden oppilaiden lukutaidon kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi tärkeänä. Kaupunginhallitus kannustaa jatkamaan yhteistyötä ja seuraa vaksi panostamaan toisen asteen oppilaitosten kattavampaan tavoittamiseen ja sitä tukevien rakenteiden kehittämiseen.

Kaupunginhallitus totesi, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden tulee jatkossakin seurata kuinka tavoitteena olevien 1., 3. ja 7. luokan koululaisten koko ikäluokan kirjastovierailujen toteutuminen vaihtelee alueittain ja kouluittain.

Kaupunginhallitus totesi, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden tulee ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta tavoitteena olevan koululaisten kirjastovierailujen kattavuus paranee.

Kulttuuriavustusten kehittäminen

Kulttuuriavustuksia on kehitetty kaupunkistrategian ja kulttuuripalvelukokonaisuuden tavoitteiden mukaisesti. Uusien taiteenlajien ja toimijoiden pääsyä kaupungin tuen piiriin ei voitu vielä arvioida.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ja kaupunginkanslian tulee

- selkeyttää kaupunkilaislähtöiseen toimintaan jaettavia avustuksia koskevaa vastuunjakoa.

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuuripalvelukokonaisuudessa tulee

- määritellä tavoitteet uusien toimijoiden ja taiteenlajien nostamiseksi kaupungin tuen piiriin siten, että tuen kohdentumista uusille toimijoille voidaan seurata.
- jatkaa vuonna 2023 aloitettua seurantaa uusista hakijoista.
- tehdä seurannan pohjalta tarvittaessa toimenpiteitä, jotta uusilla hakijoilla on entistä paremmat mahdollisuudet saada avustuksia.

Kaupunginhallitus totesi myöntävänsä vuosittain asukasosallisuuden yleisavustuksia muiden kuin kaupungin ylläpitämien asukastilojen ylläpitämiseen ja toiminnan koordinointiin sekä toiminta-avustuksia asukasosallisuutta parantavien rakenteiden ja menetelmien kehittämiseen. Lisäksi viestintäjohtaja myöntää pienavustuksia vastaavien uusien, alkavien tai kertaluonteisten hankkeiden toteuttamiseen. Kaupunginkanslian on tarkoitus arvioida ja kehittää asukasosallisuuden avustuskriteerejä yhteistyössä järjestöjen kanssa vuosien 2024–2025 aikana, ja selkeyttää avustuksia koskevaa vastuunjakoa kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kanssa.

Kaupunginhallitus totesi, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kulttuuripalvelukokonaisuudessa avustuslajit ja arviointiperusteet on vuonna 2022 päivitetty niin, että mitkä tahansa toimijat tai henkilöt, jotka täyttävät kriteerit, voivat hakea avustusta. Uusien toimijoiden ja taiteenlajien nostamiseksi kaupungin tuen piiriin toimialan tulee kuitenkin määritellä tarkemmin, mitä uudella toimijalla tarkoitetaan.

Kaupunginhallitus kannustaa toimialaa jatkamaan vuonna 2023 aloitettua seurantaa uusista hakijoista niin, että avustusten kohdentumista uusille toimijoille voidaan jatkossa seurata paremmin.

Kaupunginhallitus totesi, että hakijoiden seurannan pohjalta tulee tarvittaessa tehdä toimenpiteitä, jotta kaikilla kulttuuripalveluavustusten hakijoilla on yhtäläiset mahdollisuudet avustuksiin.

Nuorisotyön vahvistaminen

Etsivä ja jalkautuva työ ovat vahvistuneet, mutta muussa nuorisotyössä pätevän henkilöstön saatavuus on heikentynyt ja tilat ovat vähentyneet.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulee

- varmistaa keskeisen ja ajantasaisen henkilöstöä kuvaavan tiedon saatavuus ja seuranta.

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalveluiden tulee

- laatia yhdessä henkilöstön kanssa suunnitelma nuorisotyöntekijöiden palkkauksen, koulutuksen ja työnkuvien kehittämiseksi, jotta alan veto- ja pitovoima paranevat.
- seurata systemaattisesti henkilöstötilanteen kehittymistä eri alueilla ja yksiköissä.
- auttaa nuorisotyöyksiköitä tehtävien priorisoinnissa ja työnjaon suunnittelussa siten, että nuoriso-ohjaajille jää enemmän aikaa nuorten kohtaamiseen.
- kohdentaa henkilöstön hyvinvointia parantavia toimenpiteitä ja resursseja erityisesti niille alueille, joilla työhyvinvointi on heikko.

Kaupunginhallitus totesi, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulee varmistaa, että sillä on käytössään keskeinen ja ajantasainen henkilöstöä kuvaava tieto.

Kaupunginhallitus totesi, että nuoriso-ohjaajien tehtäväkohtaisten palkkojen korotus sisältyi vuoden 2024 palkkakehitysohjelmaan. Henkilöstön saatavuus on yksi strategiakauden lopun keskeisiä painopisteitä, joihin liikelaitosten ja toimialojen tulee panostaa. Kaupunginhallitus kannustaa nuorisopalveluita kehittämään alan veto- ja pitovoimaa tarkastuslautakunnan näkemysten mukaisesti mm. laatimalla yhdessä henkilöstön kanssa suunnitelma koulutuksen ja työnkuvien kehittämiseksi.

Kaupunginhallitus totesi, että toimialojen tulee huolehtia henkilöstötiedon ajantasaisuudesta ja seurata henkilöstötilanteen kehittymistä eri alueilla ja yksiköissä.

Kaupunginhallitus totesi, että nuorisopalvelujen tulee priorisoida nuorisotyön tehtävät ja työnjako siten, että nuoriso-ohjaajille jää enemmän aikaa nuorten kohtaamiseen.

Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että nuorisopalveluissa kiinnitetään erityistä huomiota johtamisen ja ilmapiirin kohentamiseen, jotta koko henkilöstön hyvinvointi voidaan näiltä osin taata.

Kaupunkiuudistuksen eteneminen

Kaupunkiuudistuksen tavoitteita alueiden täydennysrakentamisesta ja houkuttelevuuden lisäämisestä on edistetty, mutta kaupunkiuudistus on vielä alkuvaiheessa, joten suuria vaikutuksia ei ole vielä nähtävissä.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginkanslian ja kaupunkiympäristön toimialan tulee

- edistää yritystoimintaa kaupunkiuudistusalueilla ja huolehtia siitä, että yritysten toimintaedellytykset paranevat, kun kaupunkiuudistusalueita kehitetään.

kaupunginkanslian tulee

- varmistaa, että toimialojen koordinaatio kaupunkiuudistusalueilla on toimivaa.

Kaupunginhallitus toteasi, että yritysten toimintaedellytysten parantaminen ja kaupallisen vetovoiman vahvistaminen ovat keskeisiä tavoitteita kaupunkiuudistusalueita kehitettäessä. Asukkaiden määrän kasvu tuo ajan myötä uutta asiakaskuntaa erityisesti kaupan- ja palvelualan yrityksille. Alueiden viihtyisyyden ja turvallisuuden lisäämiseksi ja segregatiokehityksen vähentämiseksi tehdyillä toimilla on vaikutusta sekä yritysten asiakkaiden haluan asioida alueilla että henkilöstön turvallisuuden tunteeseen. Erityisen tärkeää on selkeyttää eri toimijoiden vastualueet tehokkaampien toimenpiteiden mahdollistamiseksi metro- ja juna-asemien viihtyisyyden ja turvallisuuden parantamiseksi, joilla voidaan edesauttaa yksityisten palvelujen sijoittumista myös asemille ja niiden läheisyyteen.

Kaupunginhallitus pitää hyvänä, että alueiden houkuttelevuutta kehitetään erilaisilla ankkuri-investoinneilla. Myös puhtaasti yksityisten ankkuritoimijoiden sijoittuminen tulisi mahdollistaa. Kuitenkin on tunnistettava, että kaupungin keinot houkutellessa yksityisiä yrityksiä sijoittumaan jollekin alueelle ovat rajalliset, varsinkin jos liike- tai palvelutilat sijaitsevat yksityisten tahojen omistamissa rakennuksissa tai ostoskeskuksissa. Kaupunki voi parhaiten edesauttaa pyrkimyksiä saada uusia yrityksiä sijoit-

tumaan alueelle viestinnällä sekä tiiviillä yhteistyöllä rakennusliikkeiden ja muiden toimijoiden kanssa.

Maankäytölle asetettujen elinkeinopoliittisten tavoitteiden mukaisesti menestyvän yritystoiminnan ja monipuolisen elinkeinorakenteen turvaamiseksi kaupunki huolehtii omilla toimenpiteillään siitä, että Helsingissä on jatkossakin tarjolla markkinalähtöistä kysyntää ja yritysten tarpeita vastaavia sijoittumismahdollisuuksia, niin kantakaupungissa kuin lähiöissäkin. Kaupunkiuudistusalueiden suunnittelussa tulisi ostoskeskusten uudistamisen ja pääosin asuinrakennusten katutasoon sijoittuvien liike- ja palvelutilojen lisäksi pyrkiä löytämään sijaintipaikkoja myös muunlaiselle yritystoiminnalle. Mahdollisuus laajentaa mm. Kivikon yritysaluetta edes muutamalla tontilla tulee tutkia. Lisäksi yhteistyössä Kurkimäen yritysalueen vuokralaisten (rakennusten omistajat) kanssa tulisi selvittää, miten aluetta voisi kehittää vastaamaan paremmin nyky päivän vaatimuksia.

Eri toimijoiden ja kaupungin hallinnon vuoropuhelun tiivistämiseen on tarve, mm. yritysmuutoksi edistäviä toimintamalleja hyödyntäen (esim. yhteiset työryhmät, yritysvaikutusten arviointi, yritysasioinnin sujuvuus, yritysluotsitoiminta).

Kaupunginhallitus totesi, että vuoden 2024 aikana kaupunkiuudistuksen johtamisrakennetta tarkastellaan ja päivitetään, jotta poikkihallinnollinen yhteistyö kaupunkiuudistuksen edistämiseksi on toimivaa ja tarkoituksenmukaista. Kaupunkiuudistuksen operatiivisesta koordinaatiosta ja toimeenpanosta vastaa kaupunkiuudistustyöryhmä. Työryhmän toimintamallia tullaan päivittämään kuluvan vuoden aikana ja samalla edistetään kaikkien toimialojen sitoutumista työryhmän toimintaan. Kaupunkiuudistuksen etenemistä seurataan segregaaation ehkäisemisen ohjelmaryhmässä, ja kaupunkiuudistuksen ohjausryhmänä toimii laajennettu aluerakentamisen johtoryhmä.

Kaupunkiuudistuksen koordinaatiota vahvistaa lisäksi kahden uuden projektinjohtajan rekrytoiminen. Heidän tehtävänään tulee olemaan kaupunkiuudistusalueilla palveluiden yhteensovittaminen ja osallisuuden vahvistaminen.

Kaupungin sisäistä tiedottamista kaupunkiuudistuksen etenemisestä vahvistetaan. Keväällä 2024 on aloitettu keskustelutilaisuudet ja webinaarit, joissa kerrotaan kaupunkiuudistuksen etenemisestä. Nämä tilaisuudet ovat avoimia kaikille kaupungin työntekijöille. Lisäksi kaupunkiuudistukselle on laadittu viestintä- ja osallisuussuunnitelma, jonka toimeenpano on aloitettu keväällä 2024.

Kaupunkiuudistuksen mallin tavoitteet ja etenemistä kuvaavat mittarit päivitetään vuoden 2024 aikana vastaamaan toimeenpanossa havaittu-

ja tarpeita ja haasteita. Parempi tavoitteiden asetanta ja jäsentely vahvistaa kaupungin sisällä ymmärrystä kaupunki uudistuksen mallin kokonaisuudesta.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimi on varautunut häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin pääosin asianmukaisesti.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee

- varmistaa, että toimialalla on tarvittavat henkilöresurssit varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan tehtäviin.
- varmistaa, että pelastustoimi arvioi toimintaansa Kuntaliiton ja Huoltovarmuuskeskuksen arviointimallin avulla säännöllisesti.
- varmistaa, että väestönsuojien tyhjentämissuunnitelmat ovat ajantasaisia, jotta pelastuslain edellyttämä käyttöäönnoton määräaika on mahdollista saavuttaa.

kaupunginkanslian ja kaupunkiympäristön toimialan tulee

- varmistaa, että Kauppakartanonkadun alueen yhteiskalliosuoja rakennetaan suunnitelmien mukaisesti.

Kaupunginhallitus yhtyi tarkastuslautakunnan näkemykseen siitä, että toimialojen tulee varmistaa tarvittavat henkilöresurssit varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan tehtäviin. Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimi toteuttaa kaupunkitasoista varautumisen koordinoitua ja tukee sosiaali- terveys- ja pelastustoimialan työtä häiriö-, kriisi- ja poikkeusoloihin varautumisessa. Kaupunginkanslia yhteensovittaa varautumisen tarpeita ja ohjaa konsernin yhteistä varautumista. Tätä tehdään konsernin valmiusohjeen (2024) mukaisesti yhteisessä varautumisen asiantuntijaverkostossa, jota johtaa kaupungin valmiuspäällikkö. Turvallisuus- ja valmiustiimissä koordinoidaan toimialojen ja organisaatioiden valmiussuunnitelmien valmistumista ja huolehditaan yhteistyöstä varautumisen kokonaisuudessa. Verkoston työ tukee organisaatioita myös niiden mahdollisissa resurssivajeen tilanteissa.

Kaupunginhallitus totesi, että pelastustoimen tulee arvioida toimintaansa käytössä olevien arviointimallien avulla säännöllisesti.

Kaupunginhallitus totesi, että kansliapäällikkö asetti 21.3.2024 väestönsuojelun selvitystyöryhmän, jonka tehtävänä on määrittellä koordinaatiovastuut väestönsuojelun osalta Helsingin kaupungissa ja selvittää sotepe-uudistuksen jälkeen toteutettava kaupungin kallioväestön-

suojien kokonaishallinta. Tämä työ osaltaan selkiyttää arviointikertomuksessa todettuja väestönsuojien ja väestönsuojeluun liittyviä haasteita.

Kaupunginhallitus totesi, että Kauppakartanonkadun alueen yhteiskalliosuoja rakentaminen sisältyy vuokra- ja osakekohteiden suunnitteilla oleviin uudishankkeisiin.

Kävely- ja pyörävylien talvikunnossapito

Talvikunnossapitoa toteutetaan kaupungin laatimien tuotekorttien ja työohjeiden mukaisesti. Pyörävylien talvihoidon verkostoa on lisätty, mutta talvikunnossapidon tavoitteita ei ole kaikilta osin pystytty saavuttamaan pyöräliikenteen kehittämisohjelman aikataulujen mukaisesti. Jalankulun talvihoidon priorisointia ei ole vielä ehditty tehdä.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunkiympäristön toimialan tulee

- varmistaa, että toimivan talvikunnossapidon edellytykset huomioidaan maankäytön suunnittelussa.
- toteuttaa toimenpiteitä, jotka edistävät talvipyöräilijöiden osuuden kasvattamista ja tyytyväisyyttä pyöräilyvylien talvihoitoon tavoitteiden mukaisesti.
- varmistaa, että kaikkia talvikunnossapidon urakoitsijoita kohdellaan yhdenvertaisesti urakoiden sanktioinneissa.
- kehittää kannustimia, jotta urakoitsijat suorittavat työnsä vaatimusten mukaisesti.

Kaupunginhallitus totesi, että kaupungin maankäytön suunnittelua tulee jatkossa tehdä tiiviimmässä yhteistyössä kunnossapidon asiantuntijoiden kanssa. Kunnossapitoon liittyvät näkökohdat tulee ratkaista jo maankäytön suunnittelun vaiheessa. Tiiviimmällä yhteistyöllä voidaan osaltaan varmistaa, että alueiden käytön ratkaisut toimivat ympärivuotisesti ja ettei alueiden talvikunnossapito hankaloidu tarpeettomasti.

Kaupunginhallitus totesi, että toimialan tulee jatkaa aloitettuja toimenpiteitä, kuten pyöräilyn ympärivuotisen kunnossapidon olosuhteiden kehittämisen tiekartan laatimista ja pyörävylien talvihoitoluokituksen päivittämistä, jotka edistävät talvipyöräilijöiden osuuden kasvua ja pyörävylien talvihoitoa koskevan tyytyväisyyden paranemista.

Kaupunginhallitus totesi, että kaikkia talvikunnossapidon urakoitsijoita tulee kohdella sopimusten puitteissa yhdenvertaisesti urakoiden sanktioinneissa.

Kaupunginhallitus totesi pitävänsä tärkeänä, että urakka-alueiden seurantaan kehitetään kokonaisuutena ja että jatkossa alueiden välillä voidaan tehdä kunnossapidon laadun kokonaisvertailua ja kehittää sopusuhteista.

Lapsiperheiden sosiaaliohjaus

Lapsiperheiden sosiaaliohjaus on perheille tarkoitettua varhaista matkailun kynnyksen tukea. Palvelun saatavuutta on parannettu ja toimintaa on kehitetty tavoitteiden mukaisesti, mutta jonot palveluun ovat kasvaneet, ja osaavan henkilöstön saatavuus on heikentynyt.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee

- kehittää lapsiperheiden palveluja kokonaisuutena siten, että turvataan asiakkaiden pääsy palvelutarpeensa mukaisiin palveluihin, kuten neuropsykiatriseen valmennukseen.
- varmistaa riittävä toimenpiteillä, että lapsiperheiden palvelujen henkilöstön saatavuus turvataan.

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan perhe- ja sosiaalipalvelujen tulee

- lisätä lapsiperheiden sosiaaliohjauksen tunnettavuutta erityisesti kouluikäisille ja vieraskielisille perheille, jotta tukea tarvitsevat perheet osaavat hakeutua ja pääsevät palveluiden piiriin varhaisessa vaiheessa.
- selkeyttää palvelutarpeen arviointien työnjakoa lapsiperheiden sosiaaliohjauksen sekä lastensuojelun ja perhesosiaalityön välillä.
- varmistaa, että lapsiperheiden sosiaaliohjauksessa voidaan keskittyä perustyöhön kehittämisestä ja organisaatiouudistuksista huolimatta.

Kaupunginhallitus totesi, että sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan palvelustrategian lähtökohtana on, että Helsinki vastaa jatkossa entistä paremmin asukkaidensa palvelutarpeeseen. Kaupunginhallitus jakaa tarkastuslautakunnan näkemyksen, että asiakkaiden pääsy palvelutarpeensa mukaisiin palveluihin tulee turvata.

Kaupunginhallitus totesi, että sosiaali-, terveys- ja pelastustoimia on nostanut vuoden 2024 painopisteeksi henkilöstön saatavuuden, pysyvyyden ja osaamisen, ja vuoden 2024 talousarvion sitovana toiminnan tavoitteena on "toimialan vetovoimaisuus lisääntyy, henkilöstön pysyvyys ja saatavuus paranevat". Kaupunginhallitus kannustaa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialaa jatkamaan talousarviotavoitteen mukaisia toimia henkilöstön saatavuuden parantamiseksi.

Kaupunginhallitus pitää lapsiperheiden sosiaaliohjauksen tunnettavuuden parantamista tärkeänä, ja toimialan tulee edistää tätä aktiivisesti. Varhaisen matalan kynnyksen tuen tulee olla esisijainen palvelumuoto kaikkien sosiaalipalvelujen kohdalla. Varhaisella tuella vältetään asiakkaiden palvelutarpeiden kärjistymisen ja tästä aiheutuva kustannusten kasvu.

Kaupunginhallitus totesi, että palvelutarpeen arviointien työnjakoa lapsiperheiden sosiaaliohjauksen sekä lastensuojelun ja perhesosiaalityön välillä selkeytetään. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yhtenä vuoden 2024 sitovana toiminnan tavoitteena on "peruspalvelujen saatavuus paranee" ja sen yhtenä mittarina, että lastensuojelun ja erityisen tuen palvelutarpeen arvioinnit valmistuvat lakisääteisessä ajassa.

Kaupunginhallitus totesi, että työntekijöille tulee turvata mahdollisuus keskittyä perustyöhön muutostilanteissa.

Huumekuolemien ehkäisy päihdepalveluissa

Huumeriippuvuudesta kärsivien palveluilla voidaan vähentää huumeiden käytöstä aiheutuvia haittoja sekä parantaa ympäristön viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Päihdepalveluissa on tehty uudistuksia, jotka ovat helpottaneet opioidikorvaushoitoon ja vieroitushoitoon pääsyä, mutta toimenpiteiden vaikutukset muihin päihdepalveluihin pääsyyn eivät ole vielä arvioitavissa.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunkiympäristön toimialan tulee yhteistyössä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan kanssa

- varmistaa, että päihdepalveluiden käytettävissä on riittävästi soveltuvia tiloja, jotta lainmukaiset päihdepalvelut voidaan järjestää.

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee

- parantaa päihdepalvelujen asiakkaita ja käyntejä koskevan tilastotiedon laatua.
- seurata päihdepalveluihin liittyvien uudistusten vaikutuksia palveluun, hoitoon ja kuntoukseen pääsyyn.
- tarvittaessa kehittää palveluita seurannan perusteella.
- vahvistaa päihde- ja psykiatriapalveluiden yhteistyötä siten, että potilasta hoidetaan kokonaisuutena.

Kaupunginhallitus totesi, että yhteistyötä kaupunkiympäristön toimialan sekä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan välillä on tiivistetty tilakysymysten ratkaisemiseksi. Itäkeskuksen Sympikselle on etsitty uutta

paikkaa, ja väliaikainen ratkaisu on käytössä keväällä 2024. Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että kartoitustyötä toimipisteen pysyvien tilojen löytymiseksi kiirehditään. Päihdepalvelujen tilojen sijoittamisessa tulee huomioida kaupungin tavoitteet segregaatian ehkäisemiseksi sekä strategian painopisteen "kaupunginosien omaleimaisuutta ja turvallisuutta vaalitaan" tavoitteet.

Kaupunginhallitus yhtyi tarkastuslautakunnan näkemykseen tilastotiedon laadun parantamisesta.

Kaupunginhallitus totesi, että uudistusten vaikutuksia tulee seurata, ja palveluja tulee tarvittaessa kehittää seurannan perusteella.

Kaupunginhallitus totesi, että vuoden 2024 talousarviossa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yhtenä strategian edistämisen toimenpiteenä on päihde- ja riippuvuuspalvelujen saatavuuden lisääminen ja huumekuolemia ehkäisy. Sosiaali-, terveys ja pelastustoimiala toteuttaa kaupunkistrategiaa talousarvion 2024 mukaan mm. turvaamalla riittävän ja oikea-aikaisen päihdehoidon ja mielenterveyden tuen sekä vahvistamalla päihde- ja riippuvuushaittoja kokevien ihmisten tukea kansallisen päihde- ja riippuvuusstrategian mukaisesti.

Kaupungin edunvalvonta talouden näkökulmasta

Tarkastuslautakunta on esittänyt oman arvionsa siitä, onko kaupungin taloudellisia toimintaedellytyksiä koskeva kansallinen edunvalvonta tavoitteellista ja aktiivista kaupunkistrategian mukaisesti.

Arviointikertomuksessa todetaan, että

kaupunginhallituksen tulee

- lisätä luottamushenkilöjohdon, kuten kaupunginhallituksen jäsenten, sekä helsinkiläisten kansanedustajien tietämystä kaupungin edunvalvonnasta ja sen tavoitteista.

kaupunginkanslian tulee

- varmistaa, että keskeiset edunvalvontateemat tulevat osaksi uuden strategian valmistelua.
- parantaa edunvalvonnan organisoinnista, menettelytavoista ja kaupungin kannanmuodostusprosesseista saatavan tiedon löydettävyyttä kaupungin luottamushenkilöille ja toimialoille.
- selvittää keinoja ylimmän viranhaltijajohdon edunvalvontaroolin vahvistamiseksi.

Kaupunginhallitus jakaa tarkastuslautakunnan näkemyksen siitä, että kaupungin edunvalvontaa voidaan vahvistaa sitouttamalla ja tuomalla

mahdollisimman laaja luottamushenkilöjoukko tietoisiksi kaupungin edunvalvonnallisista tavoitteista. Kaupunginhallitus tuo esiin, että on syytä erottaa tarkastuslautakunnan esiin nostamien ryhmien erilaisuus. Tarvittavat toimet kaupungin luottamushenkilöinä toimivien henkilöiden osalta ja kaupunkiorganisaatioon löyhemmän siteen omaavien, kuten kansanedustajien osalta, ovat erilaisia.

Tällä valtuustokaudella pormestari ja apulaispormestarit ovat järjestäneet säännöllisiä tapaamisia Helsingin vaalipiirin kansanedustajien kanssa, tarkoituksena nimenomaisesti käydä kansanedustajien kanssa yhteistä keskustelua kaupungille merkittävistä edunvalvonnan kysymyksistä. Osanotto tapaamisiin on ollut vaihteleva.

Kaupunginhallitus pitää tarkastuslautakunnan tavoin tarkoituksenmukaisena informoida nykyistä laajemmin kaupungin omia luottamushenkilöitä kaupungin edunvalvonnallisista tavoitteista.

Strategiavalmistelun osalta kaupunginhallitus tuo esiin, että kaupungin keskeiset edunvalvontateemat kytkeytyvät tiiviisti nykyiseen kaupunkistrategiaan. Sen mukaan kansallisen edunvalvonnan erityisiä painopisteitä ovat osaavan työvoiman saatavuus, työllisyys ja kaupungin taloudellisten toimintaedellytysten turvaaminen erityisesti varmistamalla riittävä sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen rahoitus.

Seuraavan valtuustokauden strategiaan tarvittavan tietopohjan kokoomisesta vastaa kaupunginkanslian strategiaosasto. Kaupunginhallitus toteaa, että myös tulevilla valtuustokaudella edunvalvonnallisten teemojen on syytä kytkeytyä kaupunkistrategian tavoitteisiin. Samalla kaupunginhallitus korostaa, että edunvalvonnallisissa kysymyksissä on jätettävä riittävästi tilaa reagoinnille myös valtuustokauden aikana.

Kaupunginhallitus totesi lisäksi, että kaupungin menettely tarkempien edunvalvonnan painopisteiden ja tavoitteiden asettamisen osalta on tarkoituksenmukainen. Jatkossakin on perusteltua, että tarkemmat tavoitteet ja prioriteetit (edunvalvonnan suunnitelma) päivitetään kunkin valtuustokauden alussa suhteessa kaupunkistrategiaan ja myös suhteessa kaupungin mahdollisiin hallitusohjelmatavoitteisiin sekä suhteessa kulloiseenkin hallitusohjelmaan.

Toimialat ja kaupunginkanslia tekevät erittäin tiivistä yhteistyötä edunvalvonnan ja siihen liittyvän valmistelun osalta, muun muassa kaikissa keskeisissä kannanmuodostusprosesseissa sekä käytännön edunvalvonnan toimeenpanossa. Kullekin edunvalvonnan painopisteelle ja teemalle on myös määritelty omistaja ja vastuutahot kaupunginkanslian ja toimialojen viranhaltijajohdosta ja asiantuntijoista. Viestintään on panostettu, jotta kaikilla viranhaltijoilla olisi ymmärrys sekä omasta roolistaan edunvalvonnassa, että yleisistä ja yhteisesti sovituista menettely-

27.05.2024

tavoista. Kaupungin viranhaltijoille on järjestetty myös edunvalvontakoulutusta. Arviointiraportin mukaan mm. ylin virkahenkilöstö on hyvin ajan tasalla edunvalvontakysymyksissä, ja tämän voi katsoa koskevan myös muita keskeisiä, edunvalvontatyöhön osallistuvia asiantuntijoita. Tarkoitus on vielä kuluvan valtuustokauden aikana toteuttaa sisäinen arviointi edunvalvonnasta, jossa tarkastellaan strategisten tavoitteiden toteutumisen ohella edunvalvonnan toimintatapojen mahdollisia kehittämistarpeita. Kaupunginhallitus toteaa, että kaupunginkanslian tulee tämän arvioinnin yhteydessä arvioida myös tiedon löydettävyyden osalta mahdollisesti tarvittavia kehittämistoimenpiteitä.

Kaupunginhallitus yhtyi siihen arviointiraportissa esitettyyn näkemykseen, että poliittisen johdon ja viranhaltijajohdon työnjako edunvalvonnassa on periaatteessa selkeä ja toteaa, että ylimmän viranhaltijajohdon rooli kaupungin edunvalvonnan suunnittelussa ja toteuttamisessa on merkittävä jo tällä hetkellä. Kaupungin hallintosäännön (9. luku, 1 §) mukaan pormestari vastaa kaupungin kansainvälisestä, kansallisesta ja seudullisesta edunvalvonnasta ja edustamisesta, ja vastaavasti apulaispormestarit vastaavat edunvalvonnasta ja edustamisesta toimialallaan (hallintosääntö, 9. luku, 2 §). Arviointiraportissa todetusti toimialojen johdon ja kaupunginkanslian osastojen johdon vastuulla on puolestaan edunvalvontatyön johtaminen ja toteuttaminen omalla toimialallaan/osastollaan ja osaltaan. Kanslian osastopäälliköt ja toimialajohto on nimetty myös usean edunvalvontapainopisteen omistajiksi. Viranhaltijajohto pitää osaltaan yhteyksiä muun muassa keskeisiin sidosryhmiin ja ministeriöihin sekä edistää monipuolisin keinoin ja aktiivisesti kaupungin edunvalvonnallisten tavoitteiden toteutumista. Kaupunginhallitus ei näin ollen näe laajemmin tarvetta selvittää keinoja kaupungin viranhaltijajohdon edunvalvontaroolin vahvistamiseksi. Kaupunginhallitus kuitenkin toteaa, että edellä mainitun ja tämän valtuustokauden aikana toteutettavan sisäisen arvioinnin yhteydessä kaupunginkanslian tulee arvioida mahdollisesti tarvittavia keinoja ja kehittämistoimenpiteitä, joilla voidaan tukea ylintä viranhaltijajohtoa sille kuuluvan edunvalvontaroolin sekä oman toimialansa/osastonsa edunvalvontatyön toteuttamisessa ja johtamisessa.

Lisäksi kaupunginhallitus tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

vs. kansliapäällikkö
Tuula Saxholm

Lisätiedot

Mauno Rönkkö, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36279
mauno.ronkko(a)hel.fi

Liitteet

27.05.2024

Asia/17

- 1 Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, kaupunginhallitus
- 2 Arviointikertomus 2023

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Tarkastuslautakunta pyytää 28.5.2024 mennessä kaupunginhallituksen lausuntoa arviointikertomuksen 2023 suosituksista.

Tarkastuslautakunta hyväksyi 16.4.2024 vuoden 2023 arviointikertomuksen.

Kuntalain (410/2015) 121 § mukaan tarkastuslautakunnan tulee laatia kaupunginvaltuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta arviointikertomus valtuustolle. Helsingin kaupungin hallintosäännön 21 luvun 2 §:n mukaan tarkastuslautakunta hankkii arviointikertomuksesta kaupunginhallitukselta ja tarvittaessa muilta kaupungin toimielimiltä lausunnot, jotka toimitetaan valtuustolle yhdessä arviointikertomuksen kanssa.

Arviointikertomus 2023 on esityslistan liitteenä.

Esittelijä toteaa, että tarkastuslautakunnan antamassa arviointikertomuksessa esitetyistä suosituksista olisi annettava päätösehdotuksen mukainen lausunto.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Mauno Rönkkö, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36279
mauno.ronkko(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, kaupunginhallitus
- 2 Arviointikertomus 2023

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

27.05.2024

Asia/17

Tarkastuslautakunta

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 21.05.2024 § 297

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

21.05.2024 Pöydälle

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Otso Kivekkään ehdotuksesta.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Maria Sillanpää, ts. talous- ja suunnittelupäällikkö, puhelin: 09 310 36211
maria.sillanpaa(a)hel.fi

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta 21.05.2024 § 112

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Lausunto

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antoi seuraavan lausunnon tarkastuslautakunnalle vuoden 2023 arviointikertomuksesta:

"Lapsiperheiden sosiaaliohjaus

Arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee

- varmistaa riittäväillä toimenpiteillä, että lapsiperheiden palvelujen henkilöstön saatavuus turvataan

- kehittää lapsiperheiden palveluja kokonaisuutena siten, että turvataan asiakkaiden pääsy palvelutarpeensa mukaisesti palveluihin, kuten neuropsykiatriseen valmennukseen

- lisätä lapsiperheiden sosiaaliohjauksen tunnettavuutta erityisesti kouluikäisille ja vieraskielisille perheille, jotta tukea tarvitsevat perheet osaavat hakeutua ja pääsevät palveluiden piiriin varhaisessa vaiheessa
- selkeyttää palvelutarpeen arviointien työnjakoa lapsiperheiden sosiaaliohjauksen sekä lastensuojelun ja perhesosiaalityön välillä
- varmistaa, että lapsiperheiden sosiaaliohjauksessa voidaan keskittyä perustyöhön kehittämisestä ja organisaatiouudistuksista huolimatta.

Lapsiperheiden palvelujen henkilöstön saatavuuden turvaaminen

Sosiaaliohjaajien vakansseista on täytettynä 74 vakanssia 79 vakanssista (huhtikuu 2024), ja avoimien tehtävien osalta rekrytointi on kesken. Henkilöstön pitovoimaan kiinnitetään erityistä huomiota muutostilanteessa, jossa lapsiperheiden sosiaaliohjaus ja kotipalvelu liitetään uuteen perustettavaan yksikköön 1.9.2024 alkaen. Uuden yksikön tavoitteena on vahvistaa lapsiperheiden palvelujen saatavuutta ja oikea-aikaisuutta.

Sosiaaliohjaajien rekrytoinneissa pätevien ja sopivien hakijoiden määrä on laskenut. Vuonna 2024 avoimiin tehtäviin on ollut 3–12 kelpoista hakijaa, kun tammi-maaliskuussa 2023 hakijoita oli 6-12. Rekrytointiprosessia on pyritty parantamaan aktiivisella yhteydenpidolla hakijoihin, haastattelutilanteita kehittämällä sekä kiinnittämällä huomiota jälkimarkkinointiin ja vahvistamalla hyvää työnantajakuvaa. Työnhakijat ovat antaneet rekrytointiprosessista hyvää palautetta, mutta hakijoilla on saattanut olla useampia työnhakuja vireillä, ja he ovat päätyneet valitsemaan toisen tarjotun työn. Yhteistyötä ammattikorkeakoulujen kanssa jatketaan ja tarjotaan edelleen käytännön harjoittelupaikkoja sosionomiopiskelijoille.

Sosiaaliohjauksen alayksikössä on otettu aktiivisesti vastaan työkokeilijoita sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalta sekä Helsingin kaupungin muilta toimialoilta. Heille on räätälöity sopivia työtehtäviä, jotka vastaavat sekä työntekijän että työyksikön toiminnan tarpeisiin.

Sosiaaliohjaajan laaja-alaista tehtäväkuvaa on tarpeen selkiyttää ja työhyvinvointia vahvistaa vahvalla asiakastyön tuella. Asiakasperheiden haasteet lapsiperheiden sosiaaliohjauksessa ovat monimutkaistuneet. Työntekijöille on jatkossakin turvattava riittävä tuki lähiesihenkilötyön ja työnohjauksen muodossa. Tärkeäksi tunnistetaan myös, että lähiesihenkilöillä on riittävä tuki moniammatillisen tiimin vetämiseen.

Asiakkaiden pääsy neuropsykiatriseen valmennukseen

Neuropsykiatrista valmennusta tarjotaan tällä hetkellä 5–10 käynnin yksilövalmennuksena sekä ryhmämuotoisena Ihmeelliset vuodet -ryhmänä. Neuropsykiatriseen valmennukseen pääsyn nopeuttamiseksi pilotoidaan keväällä 2024 viiden kerran teemaryhmiä, jotka kohdentuvat tiettyyn tuen tarpeeseen, esimerkiksi lapsen ruutuaikaan, siirtymälanteisiin, vuorokausirytmiiin tai läksyjen tekemiseen. Ryhmätapaamiset toteutetaan Teamsillä, minkä lisäksi sosiaaliohjaaja tekee perheeseen kotikäynnin. Mikäli ryhmä ei ole riittävä tuki, perheelle tarjotaan tarpeen mukaan yksilöllistä valmennusta. Ryhmän tavoitteena on vastata yhtäaikaisesti useamman asiakkaan samankaltaiseen rajattuun palvelutarpeeseen ja mahdollistaa vertaistukea asiakkaille. Ryhmien avulla arvioidaan pystyvän jonkin verran nopeuttamaan palveluun pääsyä.

Neuropsykiatristen valmennuksen palvelua on kehitetty vuosina 2022–2023 yhteistyössä lasten erityisvastaanottojen kanssa. Lasten erityisvastaanotot on Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan lastenpsykiatriseen ja lastenneurologiseen toimintaan keskittyvä yksikkö. Neuropsykiatrista valmennusta on tarjottu perheille, joissa lapsella on tutkimus-/arviointijakso meneillään lasten erityisvastaanotoilla tai lapsella ja perheellä on ollut jatkotuen tarvetta lasten erityisvastaanottojen tai neuropsykologin arvion/hoidon jälkeen. Vuoden 2024 aikana valmennusta tullaan laajentamaan myös perheille, joissa lapsen neuropsykiatrinen hoito on perusterveystuella tai erikoissairaanhoidossa. Palvelun myöntämisen edellytyksenä on vanhempien motivaatio ja riittävät voimavarat viikoittaiseen noin kolmen kuukauden mittaiseen työskentelyyn. Tämä tulee arvion mukaan kasvattamaan asiakasmäärää sekä odotusaikoja.

Nepsy-tiimiin siirretään 1.9.2024 alkaen kaksi suunnitelmallisen sosiaaliohjauksen vakanssia, ja tiimi saa oman johtavan sosiaaliohjaajan. Tämän jälkeen tiimissä on 11 sosiaaliohjaajan ja 1 johtavan sosiaaliohjaajan vakanssia. Tämä on merkittävä lisäys aikaisempaan, sillä vuoden 2023 alussa vakansseja oli 4.

Alkuvuonna 2024 neuropsykiatristen valmennuksen asiakasmäärä oli 92 lasta (01–03/2023: 39). Palveluun pääsyä odottaa tällä hetkellä 75 lasta. Arvion mukaan nykyisellä resurssilla ei pystytä vastaamaan riittävästi lisääntyvään palvelukysyntään. Haasteena ovat tiimin verrattain pieni koko, henkilöstön luonnollinen ajoittainen vaihtuvuus sekä henkilöstön koulutusvaateena tehtävään oleva nepsy-valmentajakoulutus. Lapsiperheiden sosiaaliohjauksen neuropsykiatristen valmennus on osa nepsy-palvelupolkua, jota parhaillaan kehitetään sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yhteisenä työnä.

Lapsiperheiden sosiaaliohjauksen tunnettuuden lisääminen vieraskielisille perheille

Lapsiperheiden sosiaaliohjauksessa on käynnistetty yhteisvastaanotot neuvolan terveydenhoitajien kanssa. Yhteisvastaanotoilla tarjotaan vieraskielisille perheille ohjausta ja neuvontaa sekä tukea lapsen kielen kehitykseen kannustamalla vanhempia puhumaan lapselle omaa äidinkieltään. Pilotointi on käynnissä kolmen neuvolan alueella (Itäkeskus, Jakomäki, Suutarila), ja palvelun mahdollisesta laajentamisesta tehdään päätös syksyn 2024 aikana.

Lapsiperheiden sosiaaliohjaus on pilotoinut yhdessä lasten puheterapian kanssa ryhmävastaanottoa somalinkielisille perheille, jotka odottavat aikaa puheterapiaan. Ryhmässä tuetaan lapsen kielen kehitystä, varhaista vuorovaikutusta sekä annetaan palveluohjausta.

Lapsiperheiden sosiaaliohjauksen ja lasten erityisvastaanottojen kanssa on toteutettu kaksi kolmen kerran vanhemmuusryhmää somalinkielisille vanhemmille.

Yhteistyössä sosiaaliohjauksen ja neuvolatoiminnan kanssa on suunniteltu ensi syksyille kuuden kuukauden ikäisen lapsen neuvolakäynti vieraskielisille perheille Itäkadun neuvolassa, jossa perheille kerrotaan lapsiperheiden palveluista. Myös Kampin neuvolassa on suunnitteilla englanninkielinen kuuden kuukauden ikäisen lapsen neuvolakäynti. Lisäksi sosiaaliohjaus toteuttaa ohjaus- ja neuvontakäyntejä varhaiskasvatuksen ja koulun sekä terveydenhuollon pyynnöstä.

Lapsiperheiden sosiaaliohjauksen tunnettuuden lisääminen kouluikäisten lasten perheille

Perhekeskuksen palvelujen, mukaan lukien lapsiperheiden sosiaaliohjaus, esittelymateriaalia parannetaan ja valmistellaan yhteistyöryhmässä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimijoiden kanssa. Tavoitteena on parantaa perhekeskuspalvelujen tunnettavuutta ja ohjausosastosta opettajien ja oppilashuollon keskuudessa. Yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimijoiden kanssa pyritään löytämään koulun toimijoille toimivat tiedotuskanavat.

Huhtikuussa toteutettiin lapsiperhetoimijoille Lasten mielenterveyden ja kehityksen tunnistamisen ja tukemisen torstai-info, jossa aiheena oli lapsiperheiden palvelujen ohjaus ja neuvonta sekä lapsiperheiden sosiaaliohjaus. Esihenkilöiden ja työntekijöiden toimesta tullaan osallistumaan tarkoituksenmukaisesti kouluikäisten lasten verkostoihin, joissa sosiaaliohjauksen tunnettavuutta voidaan lisätä. Lapsiperheiden sosiaaliohjaus ja perheneuvola osallistuvat työryhmätyöhön ja yhteistyömallin kehittämiseen koskien koulupoissaoloja yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja lastensuojelun kanssa.

Palvelutarpeen arviointien työnjaon selkiyttäminen

Asiakkaaksitulon ja palvelutarpeen arvioinnin kehittämistyötä ja sen johtamista tulee jatkossa tehdä koko lapsiperheiden palvelutehtävän kokonaisuus huomioiden, mukaan lukien kasvatus- ja perheneuvonta sekä perhesosiaalityö. Asiaa kehitetään parhaillaan osana lapsiperheiden kotipalvelu ja sosiaaliohjaus -yksikön valmistelua.

Kehittämistyössä on tarpeen arvioida mahdollisimman selkeä toimintatapa sosiaalihuoltolain 35 §:n mukaisten yhteydenottojen käsittelyssä, jotta vältetään päällekkäinen arviointi ja työskentely. Palvelutarpeen arvioinnin tulee mahdollistaa varhaisen tuen järjestäminen yhteistyössä asiakkaan muun verkoston kanssa.

Palveluissa valmistellaan palvelukuvauksia vuoden 2024 aikana. Palvelukuvaukset osaltaan selkiyttävät palveluihin pääsyn kriteereitä. Syksyllä 2024 käynnistetään alueellinen esihenkilöiden yhteistyörakenne lapsiperheiden palvelutarpeen arviointi ja tuki (LPTA) -tiimien, lapsiperheiden sosiaalineuvonnan, sosiaaliohjauksen, kotipalvelun, perheneuvolan ja perhesosiaalityön kesken. Tavoitteena on vahvistaa ja selkiyttää yhteistyötä muun muassa palvelutarpeen arvioinnin osalta.

Lapsiperheiden sosiaaliohjauksen perustyöhön keskittyminen

Uudessa lapsiperheiden kotipalvelun ja sosiaaliohjauksen yksikössä varmistetaan vahva esihenkilön ja kollegiaalinen tuki sosiaaliohjauksen työlle, työnohjaus sekä riittävä resurssointi. Kokousrakenteiden tulee tukea sosiaaliohjaajan työtä, ja työajan käytössä tulee priorisoida kasvokkain tehtävä asiakastyö. Siirryttäessä Kanta-arkistointiin, asiakastietojärjestelmän prosesseissa ja käytössä pyritään kertakirjaamiseen ja selkeisiin työprosesseihin.

Kaupunkitasoisesti huhtikuussa 2024 käynnistyy tehtävärakennetyö, jonka tavoitteena on kehittää tarkoituksenmukaista tehtävien jakoa sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien tai muiden sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten välillä, jotta lainsäädännön asettamat vaatimukset voidaan saavuttaa ja sosiaalialan ammattihenkilöiden osaaminen tulee optimaalisesti hyödynnetyksi. Tavoitteena on varmistaa eri ammattilaisten saatavuus ja pysyvyys lakisäätöisissä tehtävissä sekä hillitä kokonaiskustannusten kasvua.

Uudessa lapsiperheiden kotipalvelun ja sosiaaliohjauksen yksikössä mahdollistuu tarkoituksenmukaisen työnjaon tarkastelu ja työnjako kotipalvelun perhetyöntekijöiden ja lapsiperheiden sosiaaliohjaajien välillä. Sosiaaliohjaajien osaamisen vahvistamiseksi ja varmistamiseksi valmistellaan vuoden 2024 aikana lapsiperheiden sosiaaliohjauksen täydennyskoulutussuunnitelma.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen varautuminen kriisi- ja poikkeustilanteisiin

Arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee

- varmistaa, että toimialalla on tarvittavat henkilöresurssit varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan tehtäviin
- varmistaa, että pelastustoimi arvioi toimintaansa Kuntaliiton ja Huoltovarmuuskeskuksen arviointimallin avulla säännöllisesti
- varmistaa, että väestönsuojien tyhjentämissuunnitelmat ovat ajantasaista, jotta pelastuslain edellyttämä käyttönoton määräaika on mahdollista saavuttaa.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimessa on vuonna 2023 perustettu ja aloittanut toimintansa varautumisverkosto, johon palvelukokonaisuudet nimesivät henkilöstöään. Verkoston tehtävinä on tukea toimialan ja palvelukokonaisuuksien jatkuvuudenhallintaa ja -suunnittelua sekä jakaa tietoa toimialan varautumisesta. Verkosto kokoaa yhteen varautumisen asiantuntijat ja kehittäjät, pyrkii vaikuttamaan varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan suunnitteluun ja kehittämiseen palvelukokonaisuuksissa sekä toimii oppimisverkostona, jonka avulla kehitetään omaa ja organisaation osaamista varautumisessa.

Vuoden 2024 alkupuolella sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tuki-, tila- ja turvallisuuspalveluiden turvallisuus ja varautuminen -yksikön henkilöstövahvuutta on kasvatettu yhdellä projektisuunnittelijalla, jonka työpanos on kohdennettu valmiuteen ja riskienhallintaan. Lisäksi vuoden 2024 alkupuolella on Helsingin sosiaali- ja kriisipäivystykseen perustettu uusi tilannekuva- ja tukipalvelut-yksikkö (TITU-yksikkö) ja rekrytoitu johtava turvallisuussuunnittelija. TITU-yksikön keskeisenä tehtävänä on Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialojen tilannekuvaprosessin kehittäminen vastaamaan Etelä-Suomen valmiuskeskuksen (HUS johtaa) ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen asettamia vaatimuksia sosiaali- ja terveystoimialojen tilannekuvasta ja sen ylläpidosta.

Pelastustoimen osalta henkilöresurssin riittävyyden kannalta merkittävien ongelma on ollut rekrytointi- ja resurssihaasteet pelastustoimen varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan tehtävissä. Erityisesti pelastustoimen valmiuspäällikön tehtävän pitkittynyt rekrytointiongelma on vaikuttanut kokonaisuuden johtamiseen ja tehtävien hoitamiseen. Rekrytointihaasteen ratkaisemiseksi pelastustoimen palvelukokonaisuuden varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan tehtävien asemointi, tehtäväsäisällöt ja vastuut on tarkistettava. Henkilöstöresurssien riittävyyttä tarkastellaan vuoden 2024 aikana. Lisäksi johtavan valmiussuunnittelijan pitkään jatkuneella poissaololla on ollut merkittävä vaikutus tehtävien hoitamiseen. Jo aiemmin on tunnistettu työmäärän kasvu toimintaympäris-

tön muutosten seurauksena, ja rinnalle on valmistelussa tunnistettu pelastustoiminnan valmiussuunnittelijan tehtävä riittävän resurssin turvaamiseksi. Edellä kuvatuilla resurssilla pelastustoimen varautuminen ja jatkuvuudenhallinta pystytään hoitamaan laadukkaasti.

Kuntaliiton ja Huoltovarmuuskeskuksen kehittämän KUJA-arviointimallin mukaista varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan arviointia tullaan tekemään suunnitellusti ja säännöllisesti, kun pelastustoimen varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan resurssit on täytetty.

Väestönsuojan omistaja/haltija vastaa siitä, että väestönsuoja pystytään tyhjentämään pelastuslain velvoitteen mukaisesti 72 tunnissa.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala varmistaa tyhjentämissuunnitelmien ajantasaisuuden niiden väestönsuojien osalta, jotka ovat sen hallinnassa.

Muiden Helsingin kaupungin omistamien kallioväestönsuojien osalta ajantasaisen tyhjentämissuunnitelman laatimisesta tulee vastata sen tahon, joka väestönsuojaa hallinnoi ja mahdollisesti vuokraa sitä muuhun normaaliajan käyttöön. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala katsoo, että kaupunginkanslian/kaupunkiympäristön toimialan tulee varmistaa kalliosuojien tyhjentämissuunnitelman ajantasaisuus ja edellyttää sopimuksin vuokraamiensa suojatilojen osalta ajantasaista tyhjentämissuunnitelmaa vuokralaisiltaan.

Huumekuolemien ehkäisy päihdepalveluissa

Arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan kanssa varmistaa, että päihdepalveluiden käytettävissä on riittävästi soveltuvia tiloja, jotta lainmukaiset päihdepalvelut voidaan järjestää.

Lisäksi sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan tulee

- parantaa päihdepalvelujen asiakkaita ja käyntejä koskevan tilastotiedon laatua
- seurata päihdepalveluihin liittyvien uudistusten vaikutuksia palveluun, hoitoon ja kuntoutukseen pääsyyn
- tarvittaessa kehittää palveluita seurannan perusteella
- vahvistaa päihde- ja psykiatriapalveluiden yhteistyötä siten, että potilasta hoidetaan kokonaisuutena.

27.05.2024

Päihdepalvelujen päivätoimintakeskus Itiksen Symppis aukeaa touko-kuussa Itäkeskuksessa osoitteeseen Kajaaninlinnantie 10. Helsingissä on Symppis-toimipisteitä Itäkeskuksen lisäksi Kontulassa ja Sörnäisissä. Lisäksi Liikkuva Symppis tarjoaa palveluja eri puolilla kaupunkia.

Vuonna 2023 päihdepalveluja käytti 13 533 eri asiakasta. Lisäksi anonyymeihin palveluihin tehtiin yli 122 000 käyntiä. Päihdepalveluja koskevan tilastotiedon laatua on parannettu vuodesta 2023 alkaen ja uudistusten vaikutuksia palveluun, hoitoon ja kuntoutukseen pääsyyn pystytään seuraamaan paremmin. Palveluja kehitetään asiakkaiden tarpeiden, asiakas- ja yhteistyökumppaneiden palautteen, tietojärjestelmistä saadun tiedon sekä kansallisten hoito- ja laatusuosituksen pohjalta.

Helsingissä samanaikaisista päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivien asiakkaiden arviointi, palvelut ja hoito aloitetaan siinä sosiaali- tai terveydenhuollon toimipisteessä, missä asia tulee esille. Paljon palveluja tarvitsevalle asiakkaalle nimetään hänen kokonaihoidostaan vastaava hoitovastaava ja sosiaalihuoltolain mukainen omatyöntekijä, jotka koordinoivat hoidon ja palvelujen kokonaisuutta. Henkilöstöä on koulutettu muun muassa kaksoisdiagnoosipotilaiden tunnistamiseen, arviointi-, tutkimus- ja hoitomenetelmien käyttöön, moniammatilliseen työskentelyyn sekä ohjattu eri tahojen väliseen yhteistyöhön. Poikkiorganisaatoriset konsultaatiotyöryhmät kokoontuvat säännöllisesti. Työntekijöiden työnohjaus on järjestetty. Apotien työnkulut tukevat yhteistyötä. Sosiaali- ja terveystieteiden palveluja tarjotaan integroidusti perhekeskuksissa, terveys- ja hyvinvointikeskuksissa sekä seniorikeskuksissa. Samanaikaisista päihde-, masennus- ja ahdistusoireista kärsivien asiakkaiden hoito-ohjelmia kehitetään osana normaalitoimintaa. Myös asunnottomien ja vaikeasti hoitoon kiinnittyvien asiakkaiden liikkuvien palvelujen lisäämisestä on saatu hyviä tuloksia.

Helsingin kaupunginhallitus on tehnyt 01.04.2019 § 228 kokouksessaan valtioneuvostolle lainsäädäntöaloitteen ja esittänyt huumeiden käyttöhuoneen kokeilun oikeuttavan erillislain säätämistä. Sen pohjana on ollut kaupungin laatima selvitys valvottujen huumeidenkäyttötilojen perustamisesta Helsinkiin. Hyvin toteutettuna erillistila todennäköisesti vähentäisi huumeiden käytöstä aiheutuvia suoria terveyshaittoja ja oheissairastavuutta."

14.05.2024 Pöydälle

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

27.05.2024

Asia/17

Maria Helin, suunnittelupäällikkö, puhelin: 09 310 43087
maria.helin(a)hel.fi

Kaupunginhallitus 20.05.2024 § 303

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

20.05.2024 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Daniel Sazonovin ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Mauno Rönkkö, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36279
mauno.ronkko(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 14.05.2024 § 102

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi seuraavan lausunnon vuoden 2023 arviointikertomuksesta:

Vieraskielisten oppilaiden tukeminen peruskouluissa

Arviointikertomuksessa todetaan, että vieraskielisten oppilaiden tukemiseen liittyvät toimenpiteet kytkeytyvät kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tavoitteeseen ”Kaikki koulut ja päiväkodit ovat hyviä”. Lukutaito on keskeinen oppimisen ydintaito, jonka edistämiseksi laadukkaalla S2-opetuksella, kielitietoisella pedagogiikalla ja koulun ja kodin yhteistyöllä on vieraskielisten oppijoiden näkökulmasta tärkeä merkitys. Siksi kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että toimenpiteet kytkeytyvät vahvasti myös toimialan tavoitteeseen ”Teemme Helsingistä lukemisen ja lukutaidon pääkaupungin”. Lisäksi Koulutus 2030, Helsinki oppii – tulevaisuuden taidot –julkaisussa todetaan kielitietoisesta pedagogiikan

merkitys. Kielitietoisien pedagogiikan ydintä on, että oppija saa käyttää kaikkia osaamiaan kieliä, opetellessaan ja opiskelleessaan taitoja ja sisältöjä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee varmistaa, että valmistavalla opetuksella, S2-opetuksella ja monikielisillä ohjaajilla on riittävät resurssit kaikkien koulujen vieraskielisten oppilaiden tukemiseen.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä riittävien resurssien varmistamista ja niiden käytön entistä tehokkaampaa kohdentamista vieraskielisten oppilaiden oppimisen tukemiseen. Toimialalla laaditun valmistavan opetuksen ja S2-opetuksen selvityksissä nousi esiin tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia, joihin tulee jatkossa kohdentaa resursseja. Näistä keskeisimpiä ovat henkilöstön riittävyys ja osaamisen kehittäminen inklusiivisessa valmistavassa opetuksessa sekä kielellisen tuen antaminen eri oppiaineiden tunneilla.

Lisäksi resurssien kohdentamista monikielisiin ohjaajiin ja koulun yhteistyöhön vieraskielisten perheiden kanssa edistetään. Kaupunginkanslian myöntämän kotoutumisen edistämisen hankerahoituksen turvin palkataan leikkipuistoihin viisi monikielistä ohjaajaa vuodeksi 2024. Lukuvuoden 2024–2025 alussa perusopetukseen vakinaistetaan viisi uutta monikielistä ohjaajaa. Kohdennus tehdään arabian, somalin ja venäjän kieliin, jotka ovat suurimmat vieraat kielet perusopetuksessa. Lisäksi palkataan yksi määräaikainen monikielinen ohjaaja lukuvuodelle 2024–2025. Monikielisten ohjaajien työ on tunnistettu keskeiseksi kotoutumista edistäväksi toiminnoksi perusopetuksen kouluissa, tarvetta sen lisäämiselle on edelleen.

Kaupunginkanslian kotoutumisrahoituksella pilotoidaan vuonna 2024 hiljattain maahan saapuneiden oppilaiden perheille suunnattua Tervetuloa perheet! -toimintaa. Pilotissa perheiden alueellista verkostoitumista ja ohjautumista tarvittaviin palveluihin on tavoitteena edistää säännöllisesti tarjolla olevan matalan kynnyksen toiminnan avulla yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee varmistaa, että koulut saavat riittävät ohjeet ja työkalut vieraskielisten oppilaiden tukemiseen tarkoitettujen resurssien tarkoituksenmukaiseen käyttöön.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että kouluilla on riittävästi tietoa ja tukea tarjolla vieraskielisten oppilaiden tukemiseen tarkoitettujen resurssien tarkoituksenmukaiseen hyödyntämiseen. Tämän edistämiseksi jaetaan entistä tehokkaammin kouluissa kehitettyjä ja käytössä olevia hyviä toimintatapoja sekä olemassa olevaa ohjeistusta. Tavoitteena on, että tieto on saavutettavaa, ajantasaista ja koulujen käytännön osaamista edistävää. Samalla kehitetään resurssien

käytön seurannan työkaluja, jotta voidaan tunnistaa vaikuttavat resurssien kohdentamisen tavat.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee jatkaa kielitietoisien pedagogiikan ja rasisminvastaisen työotteen juurruttamiseen kouluissa liittyviä toimenpiteitä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että kielitietoisien ja antirasismia edistävien toimintatapojen ja tukimateriaalien kehittäminen ja juurruttaminen jatkuu. Jatkossa perusopetuksen kehittäjäopettajien pedagogista osaamista hyödynnetään tehokkaammin koulujen ja opettajien osaamisen kehittämisessä, etenkin niissä kouluissa, joissa tunnistetaan, että S2-opetuksen osaamista ei ole riittävästi omalla henkilöstöllä. Kehittämispalvelut järjestävät lisäksi runsaasti keskitettyä täydennyskoulutusta, joka liittyy kielitietoiseen pedagogiikkaan sekä antirasistiseen työotteeseen. Helsingin kaupungilla on käytössä ammattilaisten työn tukena vihapuheeseen puuttumisen toimintamalli, mitä jalkautetaan myös kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla osaksi toimintaa.

Toimialalla valmistellaan parhaillaan ja otetaan lukuvuonna 2024–2025 käyttöön tuoreimpaan tutkimukseen ja käytännön sovelluksiin perustuva Kielitietoisien opetuksen ABC-verkkokurssi, joka on opetushenkilökunnan osaamista kehittävä oppimiskokonaisuus. Sen avulla saadaan mahdollisuus jokaiselle opettajalle syventää osaamistaan kielitietoisessa opetuksessa. Verkkokurssi olisi tärkeää olla systemaattisesti käytössä, myös uusien opettajien perehdyttämisessä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on käynnissä yhdessä Helsingin yliopiston arviointikeskuksen kanssa VALU-projekti (tiedonalakohtaisen lukutaidon arviointityökalun kehittäminen), josta saadaan käyttöön digitaalinen arviointimateriaali opettajille oppilaiden kieli- ja lukutaidon arvioinnin tueksi. Lisäksi päivitetään ja otetaan käyttöön koulutulokkaiden kielitaidon arvioinnin tueksi tehtäväpaketti, joka toimii myös sopivan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän määrittelyn apuna.

Kirjaston vetovoimaisuus ja lukutaidon edistäminen kirjastoissa

Tarkastuslautakunta toteaa, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee jatkaa kirjastojen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämistä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä jatkaa kirjastojen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämistä. Yhteistyötä on tiivistetty viime vuosina, ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjaston yhteistyötä ohjausryhmään on saatu toimialoilta toisen asteen yhteistyöstä vastaavat edustajat. Toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittäminen on sujunut suunniteltua hitaammin osin siksi, että kirjastoilla

ei ole ollut käytettävissä tarpeeksi henkilökuntaa tai työaikaa yhteistyön toteuttamiseen.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala sitoutuu kehittämään yhteistyötä kirjastopalveluiden kanssa systemaattisesti. Kirjasto haki ja sai rahoitusta alkuvuodesta 2024 Etelä-Suomen aluehallintovirastolta toisen asteen oppilaitosyhteistyön edistämiseksi. ”Kirjaston ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittäminen” -hankkeen aikana on tavoitteena luoda kirjastojen palvelutarjotin Helsingin lukioiden ja Stadin ammatti- ja aikuisopiston käyttöön sekä rakentaa toisen asteen oppilaitosten ja kirjastojen yhteistyölle pysyvät rakenteet. Tavoitteena on myös saada matalan kynnyksen kirjastopalveluita kaikkien toisen asteen oppilaitosten ryhmien saataville ja tiivistää kirjastojen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyötä. Kirjastopalveluihin rekrytoidaan syksystä 2024 alkaen henkilö koordinoimaan ja toteuttamaan hanketta.

Kehittämishankkeen myötä suunnitelma ja edellytykset yhteistyön tiivistämiseen ja pysyvien rakenteiden ja palvelumallin luomiseen ovat hyvät.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee seurata, miten kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden tavoitteena olevien 1., 3. ja 7. luokan koululaisten koko ikäluokan kirjastovierailujen toteutuminen vaihtelee alueittain ja kouluittain.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että kirjastovierailujen seuraaminen alueittain ja kouluittain on jatkossakin tärkeää. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tahtotila on, että osana perusopetuksen Kulttuuripolkua jokainen 1., 3. ja 7. luokan oppilas osallistuu vuosittain kirjastovierailuihin. Tilastointi- ja raportointivastuu käynneistä on kirjastopalveluilla.

Alueittaisia ja kouluittaisia käyntejä seurataan jatkossakin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä kirjaston yhteistyötä ohjausryhmässä. Käynnit raportoidaan vuosittain perusopetusjohtajalle sekä perusopetuksen aluepäälliköille. Käyntien seuranta ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet tukevat kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tavoitetta edistää tiedolla johtamista.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee tehdä seurannan perusteella toimenpiteitä, joilla kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden välisen sopimuksen mukaiset koululaisten kirjastovierailut saadaan toteutumaan kattavammin.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta esittää, että toimenpiteitä kirjastovierailujen kattavammaksi toteuttamiseksi tehdään.

Rehtori vastaa Kulttuuripolun toteutumisesta omassa koulussaan. Perusopetuksen aluepäälliköt seuraavat Kulttuuripolkuun kuuluvien kirjastovierailujen toteutumista omilla alueillaan. Aluepäälliköt myös varmistavat, että jokaisen koulun vuotuisen toimintasuunnitelmaan kirjataan kaikille 1., 3. ja 7. luokkalaisille kuuluvat kirjastovierailut. Erityistä huomiota kiinnitetään seitsemäsluokkalaisiin, joiden laajamittainen tavoittaminen on ollut alakoulun oppilaita haasteellisempaa.

Yhteistyötä toimialan asiantuntijoiden ja kirjastopalvelujen välillä kehitetään viestinnän tehostamiseksi. Tapahtumista viestitään suoraan kouluille ja niistä julkaistaan tiedote Opehuone-intrassa. Kirjastot saavat viestinnällistä tukea kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiantuntijoilta, suunnittelijoilta sekä aluepäälliköiltä.

Jokaisesta koulusta nimetään jatkossakin lukuvuosittain kirjastoyhteistyöstä vastaava opettaja (kirjastokoordinaattori), jonka tehtävänä on välittää tietoa oman lähikirjaston tapahtumista oman koulun sisällä. Koordinaattoreille järjestetään vuosittain koulutustilaisuus, jossa Kulttuuripolkuun kuuluviin kirjastovierailuihin osallistumisen merkityksellisyyttä korostetaan.

Keskiössä on myös riittävien resurssien osoittaminen toimialoittain. Perusopetuksen sekä kirjaston yhteistyösopimuksen mukaisesti on tärkeää varmistaa vuosittain henkilöstön riittävyys vierailujen koordinointiin ja toteuttamiseen liittyen molemmilla toimialoilla. Toimenpiteiden vaikuttavuutta vierailuihin seurataan kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä kirjastopalveluiden yhteisessä ohjausryhmässä, ja niistä raportoidaan perusopetusjohtajalle ja aluepäälliköille.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelujohtaja, puhelin: 310 80295
tero.vuontisjarvi(a)hel.fi
Otso Kotilainen, riskienhallinnan asiantuntija, puhelin: 310 25566
otso.kotilainen(a)hel.fi

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 14.05.2024 § 65

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi lausunnon seuraavista tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen kohdista:

- Kirjastojen vetovoimaisuus ja lukutaidon edistäminen kirjastoissa (s. 37–40)
- Kulttuuriavustusten kehittäminen (s. 42–46)
- Nuorisotyön vahvistaminen (s. 47–51)

Kaupungin Kasvun paikka -strategiassa yhtenä kärkiteemana on taide ja kulttuuri hyvän elämän mahdollistajina. Tämän teeman osalta tarkastuslautakunnan vuoden 2023 arvioinnin pääkysymykset kohdistuivat kirjastojen vetovoiman lisäämiseen sekä lukemisen ja lukutaidon edistämiseen, kulttuuriavustusten kehittämiseen sekä nuorisotyön vahvistamiseen. Pääkysymysten lisäksi on osakysymyksinä nostettu muun muassa lähikirjastojen alueellisen verkon turvaaminen, kulttuuriavustusten piiriin nousseet uudet toimijat ja taiteenlajit sekä etsivän ja jalkautuvan nuorisotyön vahvistaminen.

Kirjastojen vetovoima on lisääntynyt, sillä käyntimäärät ovat kasvaneet ja kirjastoissa on toteutettu paljon monimuotoista toimintaa erilaisten kohderyhmien lukutaidon edistämiseksi. Kulttuuriavustusten kehittämisessä on osittain onnistuttu, mutta uusien taiteenlajien ja toimijoiden pääsy kaupungin tuen piiriin ei ollut arvioitavissa. Nuorisotyön vahvistamisen osalta etsivä ja jalkautuva nuorisotyö on vahvistunut, mutta muussa nuorisotyössä henkilöstöresursseissa on vajausta ja tilat ovat vähentyneet.

Kirjastojen vetovoimaisuus ja lukutaidon edistäminen kirjastoissa

Kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittäminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee jatkaa kirjastojen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämistä. Arviointikertomuksen mukaan kirjastot ovat paikallisesti tarjonneet palveluitaan myös toisen asteen oppilaitoksille, mutta yhteistyökäytäntöjen luominen toisen asteen oppilaitosten kanssa on kesken.

Kirjastopalvelut ovat hakeneet ja saaneet aluehallintovirastolta rahoituksen hankkeeseen ”Helsingin kaupunginkirjaston ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyön kehittämishanke”. Hankkeessa luodaan yhteistyömalli ja pysyvät rakenteet Helsingin kaupunginkirjaston ja toisen asteen oppilaitosten väliselle yhteistyölle. Hankkeessa edistetään nuorten aikuisten lukemis- ja lukutaitotyötä Helsingin kaupungin strategian mukaisesti. Toukokuun aikana hankkeeseen rekrytoidaan ajalle 1.8.2024-31.7.2025 projektisuunnittelija, joka suunnittelee, koordinoi ja pilotoi yhdessä kirjaston henkilökunnan sekä opettajien kanssa palveluita lukioiden ja ammattioppilaitosten käyttöön. Tarkoituksena on luoda alu-

eellinen rakenne ja alueittain nimetyt henkilöt, jotka hoitavat yhteistyötä toisen asteen oppilaitoksiin ja toteuttavat palveluita. Hankkeen ohjausryhmässä tulee olemaan henkilöitä sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalveluista että kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta.

Kirjastopalveluiden sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan välisen sopimuksen mukaisten kirjastovierailujen seuranta ja toimenpiteiden kehittäminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että kirjastopalveluiden ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee seurata tavoitteena olevien 1., 3. ja 7. luokan koululaisten koko ikäluokan kirjastovierailujen toteutumisen vaihtelua alueittain ja kouluittain sekä seurannan perusteella tehdä toimenpiteitä, joilla kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kirjastopalveluiden välisen sopimuksen mukaiset koululaisten kirjastovierailut saadaan toteutumaan kattavammin. Arviointikertomuksessa on todettu, että sovitut alakoululaisten kirjastovierailut ovat toteutuneet kattavasti, mutta yläkoululaiset tavoitettiin heikommin.

Kirjastopalvelut tilastoivat ja seuraavat systemaattisesti Kulttuuripolku-suunnitelmaan liittyvän sopimuksen mukaisia kirjastovierailuja. Tilastoista raportoidaan kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle ja niitä analysoidaan muun muassa toimialojen yhteisessä työryhmässä. Jos havaitaan, että jokin koulu tai alue ei osallistu sopimuksen mukaisiin tapahtumiin, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan yhteyshenkilöt ovat yhteydessä kyseiseen kouluun. Toimialojen muodostamassa työryhmässä arvioidaan ja kehitetään kirjastovierailujen sisältöjä ja ajankohdtaa hyvässä yhteistyössä raivaten mahdollisia esteitä sekä tavoitellen vaikuttavuutta.

Yläkoulujen osalta kirjastovierailut on tarkoitus toteuttaa jatkossakin keskitetysti. Lukukauden 2024–2025 vierailujen ajankohta on siirretty kevätlukukaudelle loppusyksyn sijaan, jotta mahdollisimman moni 7. luokka voisi osallistua juuri tuolle ikäluokalle suunniteltuun kirjallisuustapahtumaan. Tämän ajankohdan on katsottu sopivan kouluille paremmin. Keskustakirjasto Oodi on ollut suosituin vierailukohde, joten siellä toteuttavien tapahtumien määrää on päätetty lisätä, unohtamatta kuitenkaan myös alueellisia tapahtumia.

Kulttuuriavustusten kehittäminen

Kaupunkilaislähtöiseen toimintaan jaettavien avustusten vastuunjaon selkeyttäminen yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa

Arviointikertomuksessa todetaan, että kaupunginkanslia myöntää kaupunkilaislähtöiseen toimintaan osin samantyyppisiä avustuksia kuin kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala. Toimialan asiantuntijoiden mukaan kaupunginkanslian ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan olisi tarpeellista

selkeyttää näiden avustusten rajanvetoa ja määrittelyä sekä kaupunkilaislähtöiseen toimintaan jaettavien avustusten vastuunjako, kuten tarkastuslautakuntakin ehdottaa.

Toimenpiteenä kaupunkilaislähtöisten avustusten vastuunjaon selkeyttämiseksi kaupunginkanslia ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala jatkavat keskinäisen yhteistyön koordinoitua. Yhteistyön tavoitteena on strategian mukaisten tavoitteiden saavuttaminen, mahdollisten päällekkäisyyksien tunnistaminen ja karsiminen sekä resurssien tehokas käyttö. Kaupunkilaislähtöisen toiminnan tukemisessa on myös tärkeää ymmärtää, että kansalaistoiminta ja kolmannen sektorin toiminta eivät ole kaupungin omaa palvelutuotantoa, vaan tuki on vastikkeetonta ja osa monimuotoista kansalaisyhteiskuntaa.

Avustusten saajien ja kaupungin välistä vuoropuhelua on kehitetty, ja työtä jatketaan edelleen. Tavoitteen toteutumista on terävöitetty organisoimalla kaupunkitasoinen järjestöyhteistyön ja avustustoiminnan koordinoinnin ohjausryhmä uudelleen vuonna 2023. Muutoksessa kaupunkitasoinen koordinoituvastuu siirrettiin kaupunginkanslian osallisuusyksikölle sekä käynnistettiin kaupungin avustuksia valmistelevien palveluiden edustajista koostuva kehittäjäryhmä, jossa edistetään aiempaa paremman avustuksiin liittyvän kokonaiskuvan muodostumista.

Lisäksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla kulttuurin, liikunnan ja nuorison avustuksia valmistelevien yksiköiden ja osallisuusyksikön välistä kanssakäymistä tullaan edelleen lisäämään. Erityisesti toimijoihin kohdistuvassa tiedotuksessa ja neuvonnassa yhteistyötä kehitetään jatkuvasti. Toimijoita edustavan järjestöneuvottelukunnan näkemystä voidaan myös hyödyntää tarvittaessa avustuksiin liittyvässä kehittämisessä. Aukasosallisuuden avustuskriteereitä tullaan arvioimaan ja kehittämään yhteistyössä järjestöjen kanssa vuosien 2024–2025 aikana.

Kulttuuripalvelujen näkemys uusien taiteenlajien ja toimijoiden käsitteistä sekä toimenpiteet uusien toimijoiden ja taiteenlajien nostamiseksi kaupungin tuen piiriin

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksessa, että kulttuuripalveluiden tulee määritellä tavoitteet uusien toimijoiden ja taiteenlajien nostamiseksi kaupungin tuen piiriin siten, että tuen kohdentumista uusille toimijoille voidaan seurata sekä jatkaa vuonna 2023 aloitettua seuranta uusista hakijoista. Lisäksi seurannan pohjalta tulisi tehdä tarvittaessa toimenpiteitä, jotta uusilla hakijoilla olisi entistä paremmat mahdollisuudet saada avustuksia.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan 21.12.2021 § 7 linjaaman kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelustrategian mukaan kaupunki määrittelee yleiset ehdot avustamiselle lainsäädännön mukaisesti. Toimija määrittelee toiminnan omista lähtökohdistaan ja voi hakea sille avustusta

kaupungilta. Avustus ei kata kaikkia toiminnan kustannuksia eikä avustuksiin liity vastikkeita. Helsinki on myös erityisasemassa valtionavustusten, valtionosuuksien säätiörahoituksen ja muun rahoituksen suhteen. Kaupungin tuen kokonaisarvioinnissa on tärkeää, ettei kaupunki omalla avustustoiminnallaan vaaranna kaupungin kulttuuritoimijoille suuntautuvaa muuta rahoitusta.

Uusien taiteenlajien käsitteestä

Kulttuurin avustusten yhtenä tavoitteena on tukea Helsingin taide- ja kulttuurikentän uusiutumiskykyä. Olennaista on, että avustuksia kohdennetaan uusille sisällöille ja tekijöille.

Kyky omaksua uusia ilmiöitä, rohkeus kokeilla uutta ja riskinotto ovat ominaisia taiteelle ja kulttuurille. Tämä dynaamisuus heijastuu myös Helsingin kaupungin avustustoimintaan, jossa tunnustetaan ja tuetaan ilmiöiden ja yhdistelmien kirjoa tiedostaen, että taiteen ja kulttuurin sisällöt ovat tilastoituja taiteenlajeja monipuolisemmat. Avustushakemuksissa tilastoitavat taiteenlajit tarjoavatkin kehyksen, jonka avulla voidaan hahmottaa taiteen laaja-alaisuutta. Uusia, tunnistettuja tai vielä määrittelemättömiä ilmiöitä tuetaan tunnistetun kategorian eli taiteenlajin kirjauksen sisällä, minkä lisäksi on muu- kategoria. Avustuksin pyritään tukemaan hankkeita, jotka sijoittuvat taiteen ja kulttuurin ekosysteemin reuna-alueille, edistävät taiteen uudistumista ja ajan myötä voivat mahdollistaa uusien taiteenlajien syntymisen.

Hakuohjeissa ja -ilmoituksissa ei yleisesti rajata tai luetella taiteenaloja, vaan avustuksia kerrotaan myönnettävän yleisesti taiteen ja kulttuurin aloille. Vuonna 2022 päivitettyissä taide- ja kulttuuriavustusten arviointiperusteissa huomioidaan toiminnan uutta luovaan potentiaali, taiteellinen kehittyminen, monimuotoisuus ja taidelajien välinen tasapaino. Strategisten linjausten mukaisesti vuoden 2024 taide- ja kulttuuriavustusten toiminta-avustusten arvioinnissa kiinnitettiin huomiota verrattain uudeksi taidelajiksi tunnistetun sirkuksen toimintaolosuhteiden kehittämiseen.

Taiteenalakategorioilla on yhteys pidempiaikaiseen tilastoseurantaan, jolla vertaillaan avustusten jakautumista taiteenaloittain eri vuosina. Huomioitava on esimerkiksi valtion kuntiin kohdistuvassa tiedonkeruussa käytettävät taiteenaloja jaottelevat palveluluokat. Helsingin kaupungin näkemystä taiteenaloista on siis syytä suhteuttaa muiden aiheen kanssa työskentelevien suomalaisten ja kansainvälisten tahojen näkemyksiin. Tilastoseurannan vertailtavuus on huomioitava, jos taiteenalakategorioihin tehdään muutoksia.

Uusien toimijoiden käsitteestä

Kulttuurin avustuksilla tuettavaan laajaan taide- ja kulttuuritoimijakenttään kuuluvat niin vakiintuneet, esimerkiksi valtionosuuden piiriin kuuluvat organisaatiot kuin pienet rekisteröitymättömät taiteilijaryhmittymät. Kulttuurin avustuksien eri avustuslajeilla on pyritty luomaan kokonaisuus, joka palvelee taide- ja kulttuurikenttää toiminnan elinkaaren eri vaiheissa.

Uusien toimijoiden nousua avustusten piiriin pyritään tukemaan osana kulttuurin avustusvalmistelun arviointityötä. Valmistelussa tunnistetaan, että yhdessä avustuslajissa uutena hakeva taidetoimija on voinut saada avustusta aiemmin avustuslajista tai muista Helsingin kaupungin avustusmuodoista.

Seurattavan tiedon osalta on määriteltävä, puhutaanko uusista avustuksen hakijoista vai saajista ja mihin kontekstiin ja ajanjaksoon uutuutta verrataan. Uutta toimijaa on vaikea määritellä taide- ja kulttuuriavustusten projektiavustuksissa. Avustuslaji mahdollistaa projektiluonteiset taiteelliset kokeilut joustavasti ja siten palvelee erityisesti uusia taiteen tekijöitä ja hakijoita. Kääntöpuolena on ollut erityisesti työryhmiä koskeva uusien hakijoiden tilastoinnin kysymys, koska yksittäinen taiteilija voi olla osana useita eri tavoin nimettyjä työryhmiä, joita avustushakujärjestelmä ei tunnista toisiinsa liittyviksi.

Uusien toimijoiden seuranta on toteutettu taide- ja kulttuuriavustusten toiminta-avustuksissa, joita myönnetään rekisteröityneille toimijoille ympärivuotiseen toimintaan. Seuranta on aloitettu vuonna 2023 ja sitä jatketaan. Uusien toimijoiden pääsy avustusten piiriin huomioitiin vuoden 2024 toiminta-avustusten arvioinnissa ja toiminta-avustusta myönnettiin kuudelle aiemmin toiminta-avustusten piiriin kuulumattomalle toimijalle.

Kulttuuripalveluiden toimenpiteet uusien toimijoiden ja taiteenlajien nostamiseksi kaupungin tuen piiriin

Kulttuurin avustusten kehittämisessä on yleisesti tehty toimenpiteitä, jotta uudet ja avustusten piiriin aiemmin hakeutumattomat taide- ja kulttuuritoimijat hakisivat avustuksia ja jotta uusia taiteenlajeja tuettaisiin. Tätä työtä tullaan edelleen jatkamaan. Lisäksi kulttuurin avustusperiaatteisiin liittyen on myös listattu toimintoja, joihin ei voi saada avustusta. Tätä listaa ja sen ajantasaisuutta tarkastellaan, jotta mahdolliset avustamisen katvealueet voidaan ottaa paremmin huomioon.

Avustushakemisessa käytettäviä taiteenlajien kategorioita ja nimityksiä voidaan tarvittaessa päivittää, esimerkiksi sisällyttämällä pääkategorioihin tarkentavia alakategorioita. Taiteenalakategorioita tarkastellaan säännöllisesti ja niissä huomioidaan esimerkiksi pelitaiteen ja digitaalisen taiteen kaltaiset nopeasti kehittyvät luovat ilmaisukeinot. Selven-

nystä ja erittelyä voidaan tehdä myös ohjeistamalla hakijoita taiteenala-kategorian valinnassa esimerkiksi hakemisen kirjallisissa ohjeissa. Näin uudet taiteenalat nousevat paremmin näkyviin ja valittaviksi, mutta pi-tempiaikainen tilastollinen seuranta on edelleen mahdollista ja linjassa muiden taiteen ja kulttuurin alan toimijoiden kanssa.

Eri avustuslajien osalta erityisesti kulttuurin toiminta-avustuksissa on syytä panostaa uusien toimijoiden mahdollisuuksiin nousta avustusten piiriin, koska kyseessä on usein toimijoille keskeinen ja pitkäaikainen perusrahoitus. Vuonna 2023 aloitettua seurantaa jatketaan. Myös tai-teen perusopetuksen avustukset ovat samankaltaista toiminnan va-kaampaa perusrahoitusta, jonka hakijoina voi kuitenkin olla vain rajattu joukko toimijoita, joilla on hyväksytty opetuslupa. Myös tässä avustusla-jissa uusien toimijoiden määrää seurataan.

Kulttuurin avustusten projektiavustukset, kehittämisavustukset ja erilai-set erillishaut ovat tyypillisesti hankkeisiin kohdistuvia avustusmuotoja, joissa ei yleisesti ole kyse pysyvästä toiminnasta. Kertaluontoisemmis-sä hankkeissa myös tekijäjoukko on yleisesti vaihtuvampi. Erityisesti projektiavustuksin tuetuissa hankkeissa tekijät liikkuvat kevyesti työ-ryhmistä ja organisaatioista toiseen, joten on haastavaa määritellä, mil-loin on kyse niin sanotusti uudesta toimijasta. Hakijanimeen perustuvaa seurantaa kehitetään, mutta merkityksellisempänä toimenpiteenä uu-sien tekijöiden nousu huomioidaan omana tavoitteenaan asiantuntijoi-den arviointi- ja valmistelutyössä.

Kaikkia kulttuurin avustuksia koskevaa tiedontuotantoa ja seurantaa kehitetään muodostamalla kulttuurin avustustoiminnan tietoja esittelevä Power BI -näkyvä, jonka ensimmäinen versio on jo hyvin pitkällä. Nä-kymä sisältää vuositaseista tietoa vuodesta 2019 lähtien. Tässä yhtey-dessä määritellään uusiin avustuksen hakijoihin ja saajiin liittyvät pe-rusmääreet, joita tätä kautta on mahdollista seurata. Näkymän tietoja hyödynnetään avustustoiminnan toteuttamisessa, seurannassa ja ke-hittämisessä.

Nuorisotyön vahvistaminen

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan keskeisen ja ajantasaisen henkilöstöä kuvaavan tiedon saatavuus ja seuranta

Osana nuorisotyön vahvistamista käsittelevää tarkastelua tarkastuslau-takunta toteaa, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulee varmistaa keskeisen ja ajantasaisen henkilöstöä kuvaavan tiedon saatavuus ja seuranta.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ja henkilöstöpalvelut ovat varmista-neet keskeisten ja ajantasaisten henkilöstöä kuvaavien tietojen saata-

vuoden vuoden 2022 toisen kvartaalin datasta lähtien. Kaupunkitasoinen HR-järjestelmä vaihtui Hijatista Sarastiaan huhtikuussa 2022 ja toimialalla on alettu järjestelmällisesti seurata henkilöstödataa Sarastia-raporteista toukokuusta 2022 alkaen. Lisäksi toimialan henkilöstöä on muistutettu ilmoittamaan kaikista poissaoloista, mukaan lukien lyhyet ja pitkät sairaspoissaolot, Sarastiaan, mikä osaltaan mahdollistaa ajantasaisen henkilöstöä kuvaavan tiedon seuranta ja saatavuutta.

Merkittävimmät syyt arviointikertomuksessa nostettuihin puutteellisiin henkilöstöä kuvaaviin tietoihin liittyivät huhtikuussa 2022 toteutettuun kaupunkitasoiseen HR-järjestelmä uudistukseen sekä siihen, ettei henkilöstöpalveluissa ollut järjestelmällistä ja systemaattista henkilöstödatan raportointia ja seuranta vuosilta 2017–2021. Vanha HR-järjestelmä Hijat, josta tiedot olisi saatu raportoitua tarkastuslautakunnan tietopyyntöön, ei ollut enää toimialan käytettävissä huhtikuusta 2022 alkaen, eikä näitä aiempien vuosien raportteja ja tietoa löydetty, vaikka etsittiin. Ensimmäiset Helsingin kaupungin viralliset raportit henkilömääristä, henkilötyövuosista ja sairauspoissaoloista valmistuivat helmikuussa 2024.

Nuorisoalan veto- ja pitovoiman parantaminen

Arviointikertomuksessa on nuorisopalvelujen osalta keskitytty perusnuorisotyöhön sekä etsivään ja jalkautuvaan nuorisotyöhön. Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksessa, että nuorisopalveluiden tulee laatia yhdessä henkilöstön kanssa suunnitelma nuorisotyöntekijöiden palkkauksen, koulutuksen ja työnkuvien kehittämiseksi alan veto- ja pitovoiman parantamiseksi

Helsingin kaupungin nuorisopalveluissa on tartuttu veto- ja pitovoimaongelmaan muun muassa yhdessä Espoon ja Vantaan nuorisopalvelujen kanssa lisäämällä kaupunkien välistä yhteistyötä tämän teeman ympäriltä. Teemaa käsiteltiin syksyllä 2023 kaupunkien ylimmän johdon tapaamisessa, johon koottiin tilannekuva rekrytointien tilanteesta kaupungeittain. Viimeisimpänä huhtikuussa 2024 järjestettiin aiheesta työpaja, ja työskentelyä jatketaan vakiintuneen yhteistyörakenteen (PKS yhteistyöryhmä) kautta.

Rekrytointien osalta on muun muassa tuettu haastavia rekrytointeja ”boostaamalla” ilmoituksia, minkä lisäksi työpaikkailmoitusten laatuun on kiinnitetty erityistä huomiota, muun muassa tuomalla enemmän esiin työnantajan tarjoamia etuja. Lisäksi vuonna 2024 nuoriso-ohjaajat saatiin mukaan kaupungin palkkakehitysohjelmaan, mikä osaltaan edistää nuorisotyöntekijöiden palkkausta.

Nuorisopalveluiden henkilöstötilanteen seuranta ja henkilöstön hyvinvointia parantavien resurssien kohdentaminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että nuorisopalvelujen tulee systemaattisesti seurata henkilöstötilanteen kehittymistä eri alueilla ja yksiköissä ja auttaa nuorisotyöyksiköitä tehtävien priorisoinnissa ja työnjaon suunnittelussa, jotta nuoriso-ohjaajille jää enemmän aikaa kohdata nuoria. Lisäksi nuorisopalveluiden tulee kohdentaa henkilöstön hyvinvointia parantavia resursseja ja toimenpiteitä erityisesti niille alueille, joilla työhyvinvointi on heikko.

Nuorisopalveluissa seurataan jo systemaattisesti henkilöstötilanteen kehittymistä, kun kvartaaleittain tarkastellaan rekrytointien tilannetta, muun muassa kuinka paljon rekrytointeja on ollut käynnissä, paljonko on avattu perehdytysuunnitelmia sekä mikä on lähtövaihtuvuusprosentti sekä lähtöjen syyt. Lisäksi kaupungin rekrytointijärjestelmä sekä HR-järjestelmä mahdollistavat rekrytointi- ja lähtövaihtuvuusdatan alueelliseen tarkasteluun, jota on tarkoitus hyödyntää jatkossa. Tiedon luotettavuuden kannalta on merkittävää, että esihenkilöt kirjaavat järjestelmiin nämä tarkentavat tiedot sekä saattavat rekrytoinnit loppuun.

Nuorisopalveluiden johtoryhmä on keskustellut kaupungin lähtökyselyn hyödyntämisestä, minkä tarkoituksena on selvittää vaihtuvuuden syitä ja lähtijöiden kokemuksia työskentelystä kaupungilla. Johtoryhmä on todennut, että esihenkilöiden tulisi käydä keskusteluja aktiivisemmin sekä pyytää henkilöstöä vastaamaan lähtökyselyyn. Lisäksi on pohdittu henkilöstöpalveluiden roolia tai vahvempaa tukemista tässä prosessissa, esimerkiksi voisiko henkilöstöpalveluiden työntekijät käydä lähtökeskustelun esihenkilön kanssa tai jopa hänen sijaansa. Kaupungilla käytössä olevan lähtökyselylomakkeen vastaukset ohjautuvat keskuhallintoon, eli vastaukset eivät ole suoraan toimialojen käytettävissä, vaan ne tulee pyytää sieltä erikseen. Vuoden 2023 kyselytulokset on pyydetty nuorisopalveluiden käyttöön ja vastaukset käsitellään nuorisopalveluiden johdon kanssa.

Nykytilanteessa, jossa nuorisotyö nähdään entistäkin tärkeämpänä kumppanina, työkenttä laajenee helposti. On hyvä, että nuorisotyön osaamiselle erityisesti nuorten ryhmien kanssa toimisessa on kysyntää, mutta samalla työn rajaaminen vaikeutuu. Nuorisotyöyksiköiden tehtävien priorisoinnin ja työnjaon suunnittelun tukeminen on tunnistettu nuorisopalvelukokonaisuudessa ja sen edistäviin toimiin on jo ryhdytty muun muassa käynnistämällä nuorisotalojen aukioloaikojen yhtenäistämistä. Lisäksi kehittämistyöryhmien aikatauluja on muutettu siten, etteivät ne vie liikaa aikaa nuorten kohtaamiselta. Näiden lisäksi nuorisopalvelukokonaisuudessa on tunnistettu se, että myös vuosittaisissa tavoitteissa tulee huomioida nuorisotyön perustehtävä, eli nuorten kanssa toiminta, ja että se säilyy työn keskiössä.

27.05.2024

Henkilöstön hyvinvoinnin parantamiseksi on nuorisopalveluissa käynnistetty maaliskuussa 2024 työhyvinvointihanke, jonka tavoitteena on ymmärtää oikeat juurisyyt sitoutumista heikentäville ja lähtövaihtuvuutta lisääville tekijöille sekä tunnistaa vaikuttavat ratkaisut ja ratkaista oikeat ongelmat paikallisesti. Hankkeen tulokset ja johtopäätökset mahdollistavat muun muassa sen, että henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimenpiteitä pystytään kohdentamaan alueellisesti ja erityisesti niille alueille, joilla työhyvinvointi on heikkoa.

Käsittely

14.05.2024 Ehdotuksen mukaan

Esteelliset: Dani Niskanen, Kimmo Niemelä

Esteellisyyksien syy: yleislausekejäävi (hallintolain 28.1 § kohta 7)

Asian aikana kuultavina olivat johtava tuloksellisuustarkastaja Aija Kaartinen, kaupunkitarkastaja Juuli Mikkonen ja kumppanuuspäällikkö Ulla Bergström. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Juha Ahonen

Lisätiedot

Saara Ihamäki, vs. kirjastopalvelujen johtaja, puhelin: 09 310 85503
saara.ihamaki(a)hel.fi

Veikko Kunnas, kulttuurin edistämisen päällikkö, puhelin: 09 310 37002
veikko.kunnas(a)hel.fi

Mikko Vatka, nuorisoasiainjohtaja, puhelin: 09 310 71252
mikko.vatka(a)hel.fi

Tanja Tuominen, erityissuunnittelija, puhelin: 09 310 50674
tanja.tuominen(a)hel.fi

Tarkastuslautakunta 16.04.2024 § 39

HEL 2023-005698 T 00 03 00

Päätös

Tarkastuslautakunta päätti hyväksyä arviointikertomuksen vuodelta 2023 sekä hankkia siitä kaupunginhallitukselta ja muilta kaupungin toimielimiltä tarvittavat lausunnot 28.5.2024 mennessä toimitettaviksi kaupunginvaltuustolle yhdessä arviointikertomuksen kanssa.

Käsittely

16.04.2024 Ehdotuksen mukaan

27.05.2024

Esteelliset:

Tarkastuslautakunnan jäsenet lida Haglund ja Dani Niskanen. Esteellisyden syy: Yleislausekejäävi (hallintolain 28.1 § kohta 7).

Tarkastuslautakunnan jäsen lida Haglund ei osallistunut arviointikertomuksen käsittelyyn kaupunkiympäristön toimialaa koskevilta osin eikä ollut läsnä niitä käsiteltäessä.

Tarkastuslautakunnan jäsen Dani Niskanen ei osallistunut arviointikertomuksen käsittelyyn kulttuurin ja vapaa-ajan toimialaa koskevilta osin eikä ollut läsnä niitä käsiteltäessä.

09.04.2024 Ehdotuksen mukaan

12.09.2023 Ehdotuksen mukaan

09.05.2023 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä

tarkastusjohtaja
Timo Terävä

Lisätiedot

Timo Cantell, arviointipäällikkö, puhelin: 09 310 73362
timo.cantell(a)hel.fi